

№
RIIGIRIIPÄÄTUMORNI

KAITSELIIDU VORM

Sisukord:

	Lk.		Lk.
Riigivanema otsus nr. 312, 29. märtsist 1935. a.	3	18. Jalanõud	17
Kaitseliidu ülema käskkiri nr. 25, 5. aprillist 1935. a.	4	19. Nööbid	17
Kaitseliidu vormi kandmine	6	20. Vöö	17
		21. Merekaitse liidu pealike ametiastmete tunnused	17
A. Maaväe vorm			
1. Üldalused	9	C. Noorte kotkaste vorm	
2. Suvimüts	9	1. Üldaluseid	18
3. Talimüts	10	2. Müts	18
4. Kuub	10	3. Pluus	18
5. Ratsaväe kuub	11	4. Kaelarätt	18
6. Suvipluus	11	5. Püksid	18
7. Säarsaapapüksid	11	6. Vöö	19
8. Pikad vormipüksid	12	7. Sukad	19
9. Palitu	12	8. Saapad või kingad	19
10. Vihmakuub	12	9. Üksuste tunnused	19
11. Poolkasukas	12	10. Järguastmete tunnused	19
12. Säarsaapad	13	11. Ametitunnused	19
13. Poolsaapad	13	12. Erialamärgid	20
14. Kindad	13	13. Tunnustusväljendid	20
15. Esindusvöö	13	Noorhauka vorm	
16. Kaelint	13	14. Müts	21
17. Kaitseliidu pealike ametiastmete tunnused	13	15. Pluus	21
18. Väeliikide ja ametikohtade tunnused	14	16. Kaelarätt	21
B. Merekaitse liitlaste vorm			
1. Suvimüts	15	17. Püksid	21
2. Talimüts	15	18. Sukad	21
3. Kuub	15	19. Saapad või kingad	21
4. Suvikittel	15	20. Üksuste tunnused	21
5. Vest	15	21. Järguastmete tunnused	21
6. Püksid	15	22. Ametitunnused	22
7. Palitu	16	23. Erialamärgid	22
8. Vihmakuub	16	24. Tunnustusväljendid	22
9. Kindad	16	D. Naiskodukaitse vormiriietus	
10. Vöörihm	16	1. Kleit	23
11. Kaelaside	16	2. Müts	23
12. Nööbid	16	3. Pöll	23
Merekaitse liitlaste noorte vorm			
13. Suvimüts	16	4. Pearätt	23
14. Talimüts	16	E. Kodutütre vorm	
15. Pluus	16	1. Rõivastus	24
16. Püksid	17	2. Märgid	24
17. Poolpalitu	17	3. Ametite eraldusmärgid	24
Tabelid			

RIIGIVANEMA

OTSUS

Nr. 312

29. märtsil 1935. a.

1. Lugeda maksvusetaks arvates 1. aprillist 1935. a. Vabariigi Valitsuse poolt 3. septembril 1926. a. kinnitatud kaitseliidu vormiriiete kirjeldus.
2. Kinnitada arvates 1. aprillist 1935. a. muudetud ja täiendatud kaitseliidu vormikirjeldus.

K. PÄTS,
Peaminister
Riigivanema ülesannetes.

P. LILL,
Kindralmajor,
Kaitseminister.

Kaitseministri ettepanek

29. märtsil 1935. a. nr. 2489.

Võtta täitmisele Riigivanema otsus 29. märtsist 1935. a. nr. 312 Vabariigi Valitsuse poolt 3. septembril 1926. a. kinnitatud kaitseliidu vormikirjelduse maksvusetaks lugemise ning muudetud ja täiendatud kaitseliidu vormikirjelduse kinnitamise asjus.

P. Lill,

Kaitseminister.

Vabariigi valitsuse otsus

29. märtsil 1935. a.

Kinnitada.

K. Päts,

Peaminister.

K. Terras,

Riigisekretär.

Kaitseliidu ülema käskkiri

nr. 25.

Tallinnas, 5. aprillil 1935. a.

§ 1.

Riigivanem oma otsusega 29. märtsist 1935. a. nr. 312 kinnitas kaitseliidu uue vormi. Uue vormikavandi kinnitamisega on lahendatud kauemat aega päevakorral seisnud vormi muutmise küsimus, milleks kaitseliitlaste poolt on mitmel korral soovi avaldatud.

Avaldades härra Riigivanema otsuse kaitseliidu uue vormi kinnitamisest tuletan kaitseliitlastele meele vormikandmise tähtsust ja vormi muretsemise vajadust.

Kaitseliidu ametikohuste täitmisel ja igasuguses kaitseliidu tegevuses kaitseliitlaste riuetuseks on kaitseliidu vorm. Ühine vormiriie süvendab kaitseliitlaste ühtekuuluvuse tunnet, loob sidet kaitseliidu organisatsiooni liikmete vahel, kergendab kaitseliidu üksuste juhtimist nende tegevuses ja aitab alal hoida korda ning distsipliini. Teisest küljest kaitseliitlased esinedes vormis annavad üksusele ühtlase ja hästi korrastatud ilme, mis on auks igale kaitseliidu üksusele. Kaitseliitlased ise esinedes vormis on tähelepanelikumad, käitumises distsiplineeritumad ja korralikumad kui erariietuses. Neist nõuetest välja minnes on igale kaitseliitlasele vormi omamine vajaline ja kohustuslik (Kaitseliidu kodukord § 34).

Omalt poolt vorm peab olema nägus, kättesaadav ja praktiline; siis seda meeleldi muretsetakse, kantakse ja hoitakse korras. Need vormi nõuded on võetud aluseks ka uue vormikavandi koostamisel.

Praktilisuse mõttes on uues vormis endise ühe üldise mütsi asemele võetud kaks mütsi.

Üks kerge müts suvel kandmiseks; teine soe müts, talvel kandmiseks. Kuue (frentši) krae on nägusam, lõikelt märksa madalam kui endine krae. Uus krae on kaela ümber vaba ega takista liikumist.

Uues vormikavandis jalaväe üksuste vorm on nägusam teiste väeliikide vormist. See kriipsutab alla jalaväe üksuste tähtsust ja tõstab kõrgele nende enesetunde. Suurtükiväe ja ratsaväe üksuste kaitseliitlasil on nähtud ette tumesinised püksid väeliigi värvi paelaga, milliseid esemeid need relvliigid kannavad juba pikemat aega. Mereüksuste ja Noorte Kotkaste vormis ei ole tehtud olulisi muudatusi, sest need vormiesemed on täiel määral läbi löönud.

Tähtsamateks vormiesemeteks on: müts, vormipluus, säär- ja saapapüksid ja saapad. Oma odavuse tõttu (riie 10 kr.) K. L. riidest valmistatud vormipluus ja säär- ja saapapüksid on kättesaadavad igale kaitseliitlasele. Heal meelel näen, et kaitseliitlased neid vormiriideid massiliselt muretseksid. Meil ei ole tarvis uhkust, vaid on tähtis, et vormis esinedes omame ühtlase korrastatud ilme; selleks on küllalt kohane odav K. L. riie.

Uute vormiesemetena on vormikavandis toodud poolkasukas ja vihmakuub. Nendest poolkasukas on juba läbi löönud ja paljud kaitseliidu üksused kannavad seda. Kuna palitu (sinel) siiski maal elavaile kaitseliitlasile tuleb kallis, pean soovitatavaks, et kaitseliitlased, kellega sineli muretsemine teeb raskusi, endile muretsevad kodusel teel poolkasuka ja vihmakuue, mida on võimalik kanda ka erariietusena.

§ 2.

Uue vormi esemete muretsemine ja vanade ümbertegemine uue vormikavandi kohaselt sünnib kaitseliidu liikmete poolt mitte korraga, vaid teatud ajavahemiku vältel. Sealjuures võib juhtuda, et kaitseliitlane muretsedes endale ühe vormieseme uuest vormist ei ole veel jõudnud teha seda teiste vormiesemetega ja need on jäänud vanast vormist. Tekib moment, kus kaitseliitlane, omades meeldiva vormieseme uue vormikava kohaselt, hakkab seda eset kandma vana vormi juures. Sellane teguviis tooks uue vormikavandi elluviimisel juba algusest peale segaduse, rikuks vormi ühtlust ja tooks esile uuest vormist inetu ning vale pildi. Kõige selle tagajärjel uus vorm saab lubamatult moonutatud ning langeb parem ja heatahtlikum suhtumine temale.

Need kaitseliitlased, kes kogemata või meelega püüavad kanda segavormi, on sellega teinud määratud kahju vormile!

Lähtudes ülaltoodud põhimõttest ning võimalike väärnähtuste vältimiseks vormiriietuse soetamisel panen maksma järgmise korra, millest vankumata pidada kinni.

1. Keelan eranditult uue vormi soetamisel kanda segavormi, s. o. üks vormiese ühest vormist, ülejäänud vormiesemed teisest vormist; näiteks kanda uut mütsi, jättes kuue või püksid endisteks, jne.

2. Luban uut vormi kanda alates 1. maist s. a. Kuni 1. maini iga suguseil juhtumeil keelan ära uue vormi kandmise, sest uue vormi kõigi esemete soetamine nõuab aega ja asjata kiirus tooks siin esile segavormi kandmise juhtumeid.

3. Endist vormi võib kanda kuni 31. detsembrini 1938. a.

4. Suve- ja talvemütsi kandmise ülemineku tähtajad määratakse kindlaks minu käskkirjaga. Neist tähtaegadest pidada kinni vankumatult. Kui kaitseliitlasele puudub müts, mis vastab aastaajale, siis vastupidise aastaaja mütsi kanda ei tohi. Kuni tarviliku mütsi soe-

tamiseni võib igal aastaajal kanda endist kaitseliidu üldmütsi, muidugi ainult endise vormiga.

5. Käesoleval aastal suvemütsi kandmise tähtaeg algab 1. mail. Uut suvemütsi kandes peavad kaitseliitlasele olema muudetud uue vormikavandi kohaselt kõik teised vormiesemed, mis ta kannab.

§ 3.

Uue vormi elluviimisel iga maleva hool ja mure on, et kaitseliitlaste vormiriietus oleks ühtlane ja vormikavanditele vastav. Maleva pealikul tel jälgida ja juhatust anda, et kaitseliitlased õmbleksid uue vormi esemed täpselt vormikirjelduse järgi. Iseäranis on see nõutav suvemütsi ja kuue krae kohta. Kaitseliidu peastaap aitab selleks kaasa, korraldab rätsepatele ja mütsitegijatele kursused ning avaldab vastavad juhendid trükituna. Ühtlasi malevad peavad tegema kõik selleks, et saavutada suuremal arvul ja kirjeldustes ettenähtud vormiriietust.

Loodan, et nüüd uue vormi maksma hakkamisega kõik kaitseliitlased sajabrotsendiliselt endid vormi panevad.

Kuna vorm on meie organisatsiooni väliseks tunnuseks, siis tema paneb meie peale ka suured kohustused ja nõuab palju. Sellepärast kandku iga kaitseliitlane vormi armastusega, suure lugupidamisega ja eneseteadvusega. Vorm on siis sobiv ja nägus, kui ta on korras ja hästi hooldatud, seepärast iga kaitseliitlane peab hoidma oma vormi ka puhta ja korras.

Vorm on meie omavahelise tiheda sideme väliseks tunnuseks, sellepärast olgu tema tõstatatud ausse ja muretsetud kõikidelt, pidades meeles, et:

- iga kaitseliitlane on täitnud suure kohustuse, muretsedes endale täieliku vormikomplekti;
- iga pealik, kelle üksus on vormis, väärrib tõsist tänu;
- iga üksuse auasi on esineda sajabrotsendiliselt vormiriietuses.

J. Roska,
kindralmajor,
kaitseliidu ülem.

Kaitseliidu vormi kandmine.

Üldalused.

1. Kaitseliidu ühine vorm on nähtav vahend, mille abil kasvab kaitseliitlastes sisemine side ja süveneb ühtekuuluvustunne. Ühine vorm sisendab kaitseliitlase tunde, et tema on osa võimsast organisatsioonist, mis koosneb vabatahtlikest liikmeist parimate kaaskodanike hulgas. Kaitseliidu ühine vorm on mõjuvaks teguriks ühise tiheda kaitseliidu pere loomiseks.

2. Vormis olles iga kaitseliitlane peab ise eriti piinlikult austama korda ja iga vanem juuresolija on vastutav selle eest, et teised vormisolidajad kaitseliitlased ei rikuks korda.

3. Vormiriiete kandmisel kaitseliitlased on kohustatud kandma riigivanema poolt kinnitatud ja kaitseliidu ülema poolt maksuma pandud vormi, täpselt pidades kinni vormikandmise korrast.

4. Kaitseliitlased kannavad selle väeliigi vormi, missugusesse üksusesse nad kuuluvad, vaatamata kutseliigile.

Selle üldmääruse alla ei käi ametkohad, kus teenistuse iseloomu tõttu võivad teenida mitme kutseliigi kaitseliitlased (näit. staapide teenistus). Neil ametkohtadel olevad kaitseliitlased kannavad oma kutseliigi vormi.

Kaitseliitlaste vorm peab olema ühtlane ja valmistatud kinnitatud kirjelduste järele.

5. Välismaal kannavad kaitseliidu vormi sinna õppeotstarbel läkitatud, võistlusile saadetud või mõne muu teenistusala seotud eesmärgiga läkitatud kaitseliitlased.

Kaitseliitlaste sõit välismaale kaitseliidu vormis võib sündida ainult kaitseliidu ülema loal.

Vormikandmisel käsitlevad välismaale läkitatud kaitseliitlased maksvaid määrusi ning vastavates riikides maksvaid reegleid, ühtlasi arvestades kohalikke kombeid.

6. Isiklikes asjus välismaale sõitnud kaitseliitlane seal viibides vormiriietust ei kanna.

7. Kaitseliitlane vormi kandes peab hoiduma kõigest, mis võib riivata vormi au.

Kaitseliidu vormi kandmine on keeldud:

- alama järgu restoraanides ja igasugustes avalikes kohtades, kus tarvitatakse alkohoolisi jooke ja kus alkoholi mõju all võib saada riivatud kaitseliidu vormi au;
- igasugustel poliitilistel koosolekutel, kogunemistel või loengutel, poliitilise eesmärgiga kongressidel jne.;
- isiklikes asjus väljaspoole vabariigi piire sõitmisel.

Soovitav ei ole kanda vormi minnes rahvakogunemistele (laadad) või kohtadesse, kus võib oletada pummeldamisi jne.

8. Kõigi vormi kohta käivate reeglite korraliku täitmise järelevalve lasub malevate pealikulil.

Vormide liigitus ja nende kandmine.

9. Kaitseliidu vormiriietuses on kolm vormi: vorm nr. 1 (piduvorm), vorm nr. 2 ja vorm nr. 3 (rivivorm).

Vorm nr. 2 ja vorm nr. 3 on töövormid; vorm nr. 1 on pidulik vorm.

Vorm nr. 1 kuulub: kuub, esindusvöö, pikad püksid, mustad poolsaapad. Vorm nr. 2 kuulub: kuub või vormipluus, nahkvöörihm, pikad püksid, mustad või pruunid poolsaapad. Vorm nr. 3 kuulub: kuub või vormipluus, nahkvöörihm, säärsaapa püksid ja saapad.

10. Vorm nr. 1 kantakse:

— pidulikel vastuvõtmisel riigivanema, niigikogu esimehe ja ministrite juures, kui need vastuvõetud leiavad aset kell 1700 või hiljem;

— pidulikel vastuvõtmisel välisriikide esindajate juures ja välismaa laevadel, kui ei ole teisi korraldusi;

— vabariigi aastapäeval maleva ja kõigi kaitseliidu üksuste aastapäeval, vana aasta õhtul ja uuel aastal, kaitseliidu, kaitseväe ning riigi- ja omavalitsus-asutuste poolt korraldatud pidustustel ja ballidel;

— kaitseliidu, kaitseväe ning riigi- ja omavalitsus-asutuste poolt korraldatud pidulikel aktustel ja juubeli-pidustustel, kui need leiavad aset kell 1700 või hiljem;

— seltskondlike organisatsioonide poolt korraldatavil pidustustel, kus on ette nähtud õhturiietuse kandmine;

Selles punktis kõigil loeteldud juhtumeil kantakse vorm nr. 1 juures kaitseliidu käelinti.

Kõigil kaitseliidu poolt korraldatud aktusil ja pidustusil on lubatud ka kanda vormi nr. nr. 2 ja 3, kui selleks aktuste või pidustuste korraldajate poolt ei ole tehtud teisi korraldusi.

11. Vorm nr. 1 kandmine on lubatud seltskonnas kõigil juhtumeil, mil on kohalike kommete järgi nõutav õhturiietuse kandmine.

12. Vorm nr. 2 võib kanda:

— töö juures staapides ja mujal, kus ei ole nõutav vorm nr. 3 kandmine;

— loenguil ja õppustel väljaspool rivi.

13. Vorm nr. 3 kantakse:

— teenistusajal kõigil riviõppustel ja manöövrites;

— vahiteenistuses ja toimkonnis;

— vaatlusil ja paraadidel — nii rivisolijate kui ka teiste paraadist osavõtjate poolt;

— ametlikel esinemisel;

— matustel rivis ja väljaspool rivi;

— esinemisel vabariigi aastapäeval, malevate aastapäevadel ja malevate ning teiste riigi- ja omavalitsusasutuste poolt korraldatavatel aktusil, vastuvõtmisel, koosviibimisel ja pidustusil, mis algavad enne kella 1700;

— kõigil muil ametkohuste täitmisil ja ametlikel ilmumisel.

Paraadidel, pidulikel esinemisel ja pidulikel aktusil kantakse vorm nr. 3 juures kaitseliidu käelinti.

14. Vorm nr. 2 ja nr. 3 kandmine on lubatud vabal ajal kõigil juhtumeil, mil pole ette nähtud sunduslikult vorm nr. 1 kandmine või mil vormiskäimine ei ole keeldud üldse.

Rakmete ja relvade kandmine.

15. Mõõka kannavad need kaitseliitlased, kel mõök on ette nähtud relvana, s. o. suurtükiväe- ja ratsaväeüksused.

Kaitseliidu suurtükiväeüksustes kantakse mõõka alates veltveebli ametkohast ja kõrgemale; ülejäänud suurtükimehed kannavad bebuute. Kõik ratsamehed kannavad mõõku.

16. Mõõka kantakse vorm nr. 3 juures õppusil, manöövris, laagreis, suurtükiväe laskeharjutusil ja paraadidel.

Väljaspool nimetatud tegevusi ei kanta mõõka.

17. Kontrollkogunemisel, paraadidel, üksuste välisõppusil, manöövris, laagreis ja suurtükiväe laskeharjutusil, vahiteenistuses, aukompaniides, auvahtkonnis ja matustel rivis vorm nr. 3 juures kantakse rakmeid ja relvi järgmiselt:

— pealikuil, alates rühmapealikust, püstol ja vöörihm, teistel — vintpüss ja bebuut või ainult vintpüss ja vöörihm ning üks padrunitasku.

Ratsakaitseliitlased ja suurtükiväeüksuste pealikud, alates veltveeblist, kannavad kõigil eelloeteldud tegevustel ka mõõka.

18. Kui palitu on seljas, siis kantakse rännak- ja vahiteenistuse rakmeid (vöörihm ja padrunitasku) ning relvad palitu peal.

19. Relvade ja rakmete kandmisel palitul on kõik kaitseliitlased kohustatud palitut kinni nõöpima kõigi nõõpidega.

20. Malevate pealikuil on õigus teha täiendavaid korraldusi rakmete ja relvade kandmise kohta igasuguseil õppusil ja muudel teenistuskohuste täitmise juhtudel.

Au- ja mälestusmärkide kandmine.

21. Kanda võib ainult neid au- ja mälestusmärke, mis on annetatud või kanda lubatud vabariigi valitsuse poolt.

Erandina võib kanda vabariigi valitsuse eriloata:

— kaitseliidu, Eesti Punase Risti ja tuletõrje poolt annetatud au- ja mälestusmärke;

— end. Vene riigi poolt kuni 6. detsembrini 1917. a. sõjaliste teenete eest annetatud aumärke ja sõjast osavõtmise eest annetatud mälestusmärke.

22. Vorm nr. 1 juures on sunduslik kõikide au- ja mälestusmärkide kandmine:

— pidulikel vastuvõtmisel riigivanema juures;

— vabariigi aastapäeval, maleva ja kaitseliidu üksuste aastapäevadel, vana aasta õhtul ja uuel aastal kaitseliidu, kaitseväe ning riigi- ja omavalitsuste poolt korraldatud pidustusil ja ballidel.

23. Vorm nr. 3 juures on sunduslik kõikide au- ja mälestusmärkide kandmine paraadil nii rivisolijate kui ka teiste paraadist osavõtjate poolt.

24. Vabadusristi ja kaitseliidu aumärke võib kanda kaitseliidu vormil kõigil kaitseliidu teenistuse kohuste täitmisel.

25. Juhul, kui tehakse visiit või vastuviisit mõnele välisriigi esindajale või kui võetakse osa pidustustest, mis on korraldatud mõne välisriigi või selle esindaja auks või poolt, kantakse ka kõiki selle välisriigi poolt annetatud au- ja mälestusmärke.

26. Kõiki au- ja mälestusmärke, kui nende kandmine ei ole sunduslik, võib asendada lintidega. Tähen-datud au- ja mälestusmärke asendavaid linte võib kanda iga vormi juures ja igal juhtumisel, kus ei ole sunduslik kõikide au- ja mälestusmärkide kandmine. Nii võib näiteks juhtumeil, kus on ette nähtud ainult kõrgemate aumärkide kandmine, kanda nende aumärki-dega ühtlasi ka teisi au- ja mälestusmärke asendavaid linte, pidades silmas selle juures ainult, et korruga ei või kanda au- või mälestusmärki ennast ja sama au- või mälestusmärki asendavat linti.

27. Välisriigis viibides peetakse välisriikide au- ja mälestusmärkide kandmisel silmas seal maksvaid kombeid.

28. Au- ja mälestusmärgid, samuti ka neid asen-davad linnid, kantakse kuuel.

29. Au- ja mälestusmärgid kantakse nende põhi- kirjades määratud kohtadel järgmises järjekorras:

1. grupp vabariigi valitsuse poolt annetatud aumärgid;
2. „ kaitseliidu, E. Punase Risti ja tuletõrje poolt annetatud aumärgid;
3. „ välisriikide poolt annetatud aumärgid;
4. „ Eesti vabariigi teiste organisatsioonide poolt annetatud aumärgid;

5. grupp välisriikide organisatsioonide poolt annetatud aumärgid;
6. „ Eesti vabariigi poolt annetatud mälestusmärgid;
7. „ välisriikide poolt annetatud mälestusmärgid;
8. „ Eesti vabariigi organisatsioonide poolt annetatud mälestusmärgid;
9. „ välisriikide organisatsioonide poolt annetatud mälestusmärgid.

Kaitseliidu „Kotkaristi“ ja „Valgeristi“ märgid, Eesti Punase Risti ja tuletõrje märgid loetakse kandmise mõttes aumärkide hulka ja kantakse p. 2 tähendatud järjekorras. Kotkariste kantakse Valgeristist eelpool.

30. Au- ja mälestusmärgid, igas määratud grupis eraldi, kantakse nende järkude (klasside) järjekorras, lugedes järjekorda I järgust (klassist) arvates alla poole. Ühesuguse järgu (klassi) juures au- ja mälestusmärgi kandmise järjekorra määrab:

1. Vabadusristidele — põhikirjas ettenähtud liikide järjekord, lugedes järjekorda I liigist, arvates alla poole;

2. kõikidele teistele au- ja mälestusmärkidele — nende saamise vanuse järjekord.

31. Erandina eelmises punktis määratud üldreeglist kantakse välisriikide poolt annetatud au- ja mälestusmärkidest teiste välisriikide aumärkides järjekorras esikohal:

1. juhtumel, kui võetakse osa pidustusest või tseremooniast, mis on korraldatud mõne välisriigi või tema esindaja auks või poolt — selle välisriigi poolt annetatud kõiki au- ja mälestusmärke;

2. kõigil muil juhtumel — Läti vabariigi poolt annetatud kõiki au- ja mälestusmärke.

32. Igasugused au- ja mälestusmärke (kaelas, nõõpaugus jne. kantavaid) asendavad linnid kantakse vasakul rinnal, kuue peal, rinnatasku kohal ja selle ülemisest äärest 3 sm kõrgemal.

Aumärki kui ka mälestusmärki asendava lindi riba kõrgus on $\frac{3}{4}$ sm.

33. Aumärke asendavaid linte kantakse samas järjekorras, mis on ette nähtud au- ja mälestusmärkide eneste kandmise kohta, lugedes paremalt vasakule.

34. Ühes reas kantakse kuni 5 linti. Kui linte on rohkem, siis kantakse nad kahes, kolmes jne. reas, kusjuures ettenähtud 3 sm kõrgus on maksev lintide alumise rea kohta.

Juhul, kui linte tuleb mitu rida ja kui kõik read ei saa täis, jäetakse poolikuks ülemine rida, kusjuures lintide järjekord algab ülemisest reast.

Eraldusmärkide kandmine.

35. Eraldusmärkideks loetakse hariduse-, kutse-, laske-, oma maleva, üksuse ja muud märgid, mis ei kuulu au- ja mälestusmärkide hulka.

36. Eraldusmärke võib kanda iga vormi (vormid nr. nr. 1, 2 ja 3) juures.

37. Eraldusmärgid kantakse kuuel, kuue rinnatasku pealt järjekorras ülalt alla kuni vööni, kui eraldusmärgi kandmise kord ei ole määratud kindlaks teisiti tema määruses.

38. Kõrgema hariduse eraldusmärgid kantakse rinna paremal poolel, kõik teised eraldusmärgid — rinna vasakul poolel, kui eraldusmärgi kandmise kord ei ole kindlaks määratud teisiti tema määruses.

Igal juhul kantakse esikohal sõjalisi eraldusmärke nende saamise vanuse järjekorras, sõjaliste eraldusmärkide järel — kõiki teisi eraldusmärke nende saamise vanuse järjekorras.

Sõjalisest eraldusmärkidest, samuti ka teistest eraldusmärkidest oma järjekorras, esikohal kantakse Eesti vabariigi omi, nende järel — välisriikide omi.

39. Kanda võib korraga kuni viis eraldusmärki kandja enese valikul.

Vormi lisaesemete kandmine.

40. Palitut kantakse:

— kinnise rinnaesisega juhtumel, kui rakmed on palitu peal;

— teistel juhtumel kinnise või lahtise rinnaesisega

Palitult võib kanda hallikaspruuni karusnahast kraed talvel igasuguseil juhtumel, välja arvatud paraadid.

41. Erariietuse juures (üliõpilased ja kooliõpilased, kellele on lubatud kaitseliidu tegevusest erariietuses osavõtmine) kantakse kaitseliidu kaelinti igal juhul, kus kaitseliitlane erariietuses kannab relva.

42. Kindaid kantakse:

1) vorm nr. 1 juures — igal juhtumil;

2) vorm nr. 2 ja nr. 3 juures — ametlikel ilmumisel.

43. Sokke poolsaabaste ja kingade juures kantakse vastavalt poolsaabaste või kingade värvile.

44. Kalosse võib kanda ainult väljaspool rivi, vahtkondi ja toimkondi. Kalossis võib olla kannuse avaus, palistatud kollase metalliga.

45. Vöörihm (vorm nr. 2 ja 3 juures) võetakse maha:

— tööde juures staapides, kantseleides, valitsusis ja asutusis;

— õppustel väljaspool rivi — õppuste juhataja korraldusel.

46. Keppi võivad kanda nii teenistuskohuste täitmisel kui ka vabal ajal need, kellele on antud maleva pealiku poolt sellekohane luba terviselisel põhjusil. Maal, suvituskohtades ja rännakuil on kepikandmine lubatud kõigile.

Stekki võib kanda ratsa olles igal ajal.

47. Leinamärke kantakse ainult matustest osavõtmise ajal väljaspool rivi pahemal varrukal küünarnuki ja õla vahel, kattes leinamärgiga kaitseliidu kaelindi.

J. Roska,
kindralmajor,
kaitseliidu ülem.

A. Balder,
kolonelleitnant,
peastaabi ülema aj. k. t.

Nr. 38-R, 12. aprillil 1935. a.

K. Päts,
Peaminister
Riigivanema ülesandeis.

P. Lill,
Kindral-major,
Kaitseminister.

Kaitseliidu vormi kirjeldus

A. Maaväe vorm

1. Üldalused

1. Kaitseliidu vormiriietuse lõige on ühine niihästi malevlasil kui ka pealikul (tabel nr. 1).

2. Ametkohtade tunnuseid kantakse kuue krael ja palitu krae lõkmeil (tabel nr. 6). Malevlane kannab kaitsevärvi (khaki) kraed väeliigi värvi kandiga ilma ametkoha tunnusteta (täppideta).

3. Väeliigid eraldatakse värviliste kantidega ja väeliigi tunnustega õlakuil. Väeliigi kantide värvid on:

- jalavägi — kollane (tabel nr. 1 joon. 1),
- suurtükivägi — punane (tabel nr. 1 joon. 2),
- ratsavägi — terashall (tabel nr. 1 joon. 3),
- tehnilised osad (side-, pioneeri-, gaasi- ja soomusauto osad) — tumeroheline (tabel nr. 1 joon. 4).

Suusk-ratturid, raskekuulipilduja- ja õhukaitsemehed kannavad selle väeliigi tunnuseid, milliste üksuste koosseisudesse nad kuuluvad.

4. Raudteeüksuste kaitseliitlased kannavad raudtee vormiriietust vastavate kaitseliidu ametkohtade tunnustega.

Raudteeüksuste kaitseliitlased soovi kohaselt võivad kanda ka kaitseliidu vormiriietust.

5. Esindusvöö on ühine kõigile kaitseliitlastele. Esindusvööd kantakse ainult pikkade pükste juures pidulike sündmuste puhul, mis on kindlaks määratud vormi kandmise reeglis.

6. Kaitseliidu vormis on nähtud ette kaht liiki püksid: säärsaapapüksid ja pikad vormipüksid.

Pikad vormipüksid on kaitsevärvi (khaki), 2 mm laiuse väeliigi kandiga pükste küljeõmblusel. Neid kantakse tööpükstena ja esinduspükstena. Tööpükstena pikki vormipükse kantakse nahkvöörihmaga; esinduspükstena — esindusvööga.

7. Akselbante vormiriietuse juures kannavad kõrgema sõjakooli haridusega ohvitserid ja adjutandi-kohtadel olevad kaitseliitlased.

8. Kannuseid kannavad kõik tegevteenistuses olevad vanem-ohvitserid, kõrgema sõjakooli haridusega ohvitserid ja kõik ratsa- ning suurtükiväeüksuste kaitseliitlased.

9. Mõõka kannavad need kaitseliitlased, kel mõök on nähtud ette relvana.

2. Suvimüts (Tabel nr. 2 joon. 1 ja 2)

Värv: khaki.

Riie: kalev või „K. L.“ riie.

Mood: kaitseliidu suvimüts.

Mütsi rumm: mütsi rumm ühest tükist, õmblus mütsi taga keskkohal. Rummu kõrgus mütsi suurusele vastavalt 42 mm — 50 mm.

Kaitseliidu ülema mütsi rumm on tumepunasest kalevist ja selle alumist äärt piirab kaitsevärvi äär; rummu ülemist äärt piirab must kant (tabel nr. 2 joon. 2).

Mütsi äär: mütsi ääre laius on 47 mm — 55 mm vastavalt mütsi suurusele. Äär koosneb neljast tükist, mille õmblused asetsevad vastamisi ees ja taga ning kummalgi küljel; taga on mütsi ääre õmblus rummuõmblusega kohakuti. Küljeõmblusest ettepoole umbes 80—85 mm läheb mütsi äär kitsamaks ja ees on ta laius 20—25 mm vastavalt mütsi suurusele. Mütsi äär on eespoolt üles tõstetud ning tahapoole mahalaskuv. Eespoolt hoiab teda selles seisundis püsivana mütsi sisse kinnitatud terasviits.

Mütsi põhi: mütsi põhi on sõõrikujuline ja koosneb kolmest tükist. Mütsi ääre esimese õmbluse kohalt läheb tahapoole 130—135 mm pikkune (vastavalt suurusele) kaitsevärvi kanditud õmblus. Õmbluse lõpust keset mütsi põhja tulevad kanditud õmblused kaares mõlemale poole ette ja lõpevad mütsi põhja ja mütsi ääre õmblusel seal, kus mütsi äär hakkab minema kitsamaks.

Mütsi kant: mütsi rummu ja ääre, samuti mütsi ääre ja mütsi põhja õmbluste vahel on 2 mm laiune väeliigivärviline kant.

Mütsi nokk: mütsi nokk on mustast läikivast fiibrist (või nahast). Noka pikkus 45—50 mm (keskkohalt ettepoole). Noka kallak allapoole on 30°. Nokk on kinnitatud rummu alumise ääre ja vooderrihma vahele.

Kaitseliidu ülema mütsi nokk on mustast nahast. Kaitseliidu ülema mütsi nokal on kuldniidiga mustast riidest alusele õmmeldud kahe-realine stiliseeritud tammelehtedest ilustis (tabel nr. 2 joon. 2).

Tormirihm: rummu alläärel noka kohal on mustast lakknahast 15 mm laiune tormirihm, mis koosneb kahest ühepikkusest rihmast, parempoolse rihma ots lõpeb kuldvärvi metallpandlaga ja sel rihmal on mustast lakknahast kinnine aas; vasakpoolne rihm on varustatud aukudega.

Tormirihm kinnitatakse rummu külge noka otste kohale kahe väiksema nõõbiga, mis on samasugused kui vormiriide vähemad nõõbid.

Mütsi märk (tabel nr. 2 joon. 5): märk on kaheksakandiline pealt kitsam rosett. Läbimõõt alt 25 mm ja pealt 15 mm, kõrgus 7 mm. Märgil keskel kuldpinnal on tähed „K. L.“ Märgi välimine äär on sini-must-valge, kusjuures üksikud värvid on eraldatud 1 mm laiuse kuldribakesega. Märki kantakse rummul pealpool tormirihma keskkohal.

Maleva eraldusmärki kantakse mütsi ääre keskkohal esimesel õmblusel.

3. Talimüts

(Tabel nr. 2 joon. 3 ja 4)

Värv: khaki.

Riie: kalev või „K. L.“ riie.

Nahk: pruunikas-hall lamba- või karakulnahk.

Mood: läkiläki.

Mütsi põhi: mütsi põhi on ühest tükist, ovaalne, pikuti lohuga keskkohas.

Põhja pikkus, vastavalt mütsi suurusele, keskmiselt — 280 mm; laius keskkohal pinevile tõmmatult — 120 mm. Mütsi põhja külge on õmmeldud siserumm. **Õmbluse vahel väeliigi värvi kant.**

Siserumm: siserumm koosneb kahest tükist, õmblustega ees- ja tagaküljel.

Siserummu kõrgus, vastavalt mütsi suurusele, eesõmbluse juures 80—90 mm, tagaõmbluse juures 70—80 mm ja külgede keskkohalt 100—110 mm.

Välisrumm: välisrumm koosneb ühest ees- ja kahest küljeosast, mis on kaetud väljastpoolt pruunikas-halli lamba- või karakulnahaga ja õmmeldud alumiste äärtega siserummu alumise ääre külge.

Välisrummu ääre laius väljalõike kohal on 30 kuni 40 mm; küljeosad eelmises laiemas kohas ulatuvad mütsi põhja õmbluseni, kust peale laskuvad poolkaares allapoole, eemaldudes põhja õmblusest tagaküljel 20 mm võrra. Välisrummu küljeosad on ühendatud omavahel õmblustega ja neid võib kanda tarbekorral alla-

lastult. Ülespoole kantuna välisrummu küljeosad kinnitatakse esiosa külge kahe haagiga. Allalastult välisrummu küljeosad ühendatakse lõuaaluse põõnaga, mis on kinnitatud mütsi siserummu külge.

Mütsi märk on samasugune nagu suvimütsil; kantakse mütsi siserummul välisrummu esiosa väljalõikes.

Kaitseliidu ülema talimütsi põhi on tume punane. Mütsi põhja ja rummu vahele on õmmeldud 2 mm laiune must kant (tabel nr. 2, joon. 4).

4. Kuub

(Tabel nr. 3 joon. 1)

Värv: khaki.

Riie: kalev või „K. L.“ riie.

Mood: mahakeeratud kraega kuub, taljes õmmeldud. Pikkus — kuni jalgade lahkjooneni. Kuuel on üks selja- ja kaks küljeõmblust. Kuub käib kinni rinna keskkohal kuue suurema kullavärvi nõõbiga, vasak hõlm parema peal.

Kuue rinna peal, rinnataskute ja küljetaskute vahel, on õmblus, mis kuue eespoolt tõmbab taljesse. Kuue seljaõmblus lõpeb pihast allpool lõhega, mille vasak serv kuni 50 mm laiselt on parema serva peal. Kummalgi küljel pealpool puusa on kuuel üks suur kullakarva haak, mis vöörihma hoiab alla vajumast.

Taskud: rinna- ja küljetaskud on peale õmmeldud ja kinninööbitavad nende suid (avausi) katvate klappidega. Rinnataskud algavad kõrguselt teise ja kolmanda (ülalt lugedes) nõõbi vahelt ja on poolümarguste soppidega; tasku peal on 50 mm laiune volt, mille ülemisel otsal on vähem nõõp taskuklapi kinnitamiseks. Rinnatasku klappid on topeltvõlvi kujulise äärelõikega.

Küljetaskud on lõõtsataoliselt peale õmmeldud, algavad alumise nõõbi kõrguselt ja lõpevad kuue alumisest äärest 50 mm kõrgusel. Küljetaskud on alt laiemad kui ülalt, olles alumise ja ülemise äärega vahekorras 5 : 4. Küljetasku klappide ääred on sirge lõikega. Klappide laius on $\frac{1}{2}$ tasku kõrgusest.

Varrukad: varrukad on niisama avarate pealekanditud (kandikujulise õmblusega) värvlitega. Värvli pära on eespoolt sirge lõikega, kuna selle tagumine (välimine) nurk on laiem (ülesteõusev). Värvli laius on 80 mm, värvli nurga laius 110 mm. Värvli õmblus, mis asetseb kohakuti varruka omaga, on valelõhega, mil näiliseks kinnitamiseks on kaks vähemat nõõpi.

Kaitseliidu ülema varrukad on ilma valelõheta, 100 mm laiad ja sirge päraga, s. o. ilma ülesteõusev nurgata; selle asemel on värvli välisotstel khakivärvi pealekanditud klappid. Klappide äärelõige on topeltvõlvi kujuline. Klappide pikkus on 140 mm ja laius 60 mm. Varrukaklapil on ilustuseks kolm vähemat nõõpi (tabel nr. 3 joon. 6).

Krae: kuuel on kahekordne mahakeeratud poolmädal krae. Krae sisemine osa on kõva ja valmistatud khakivärvi riidest. Krae väline osa on pehme, valmistatud khakivärvi või mustast riidest. Krae välise mahakeeratava osa läbimõõdud on (vastavalt suurusele): kõrgus tagant — 35—45 mm; krae nurga kõrgus

50—55 mm. Krae nurgad ulatuvad kuni kuue ülemise nõobini. Krae on ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värvi kandiga. Kraele asetatakse ametkohtade tunnused (tabel nr. 6 joon. 1—16).

Õlakud (tabel nr. 3 joon. 4): õlakud kuuel on kuuega samasugusest riidest ja kanditud 2 mm laiuse väeliigi värvi kandiga. Õlaku laiem ots on õmmeldud varruka õlaõmbluse vahele, kuna kitsam ots käib kinni vähema nõobiga. See ots on nurgelise löikega ja lõpeb 15 mm kaugusel kraest. Õlaku õlapoolse otsa laius 60 mm ja kraepoolse oma (teravaksmineva nurga alguse juures) 40 mm.

Õlakule asetatakse väeliigi ja maleva tunnused. Nende tunnuste asetamise järjekord on lugedes kraelt varruka poole: õlaku nõop — väeliigi tunnus — maleva tunnus.

Nööbid: nõöbid kuuel on kumerad, kullavärvi, mattpinnalised, läikiva servaga, mis nõöpi ümbritseb raamina. Nööbile on muljutud kolme leopardi kumer kujutus. Suurema nõöbi läbimõõt on 22 mm ja kumeruse raadius 14 mm; vähema nõöbi läbimõõt on 14 mm ja kumeruse raadius 8 mm. Mõlemad nõöbid on püsiva (mitteliikva) kannaga (aasaga), kusjuures viimane ulatub välja mitte üle nõöpimiseks tarvilise määra.

Haavamistunnused (tabel nr. 5 joon. 8): kuue vasaku varruka välisküljel, küünarnuki ja õla vahel, kantakse haavamistunnuseid, mis endast kujutavad tipuga ülespoole suunatud nurgakesi, mille laius 90° ja harude pikkus 25 mm. Haavamistunnused võivad olla kas kardpaelast või välja õmmeldud, esimesel juhul nende harude jämedus (laius) on 5 mm, teisel juhul 4 mm. Vabadussõja haavamistunnused on kullakarva, teiste sõdade omad hõbedakarva. Vabadussõja haavamistunnused kantakse teistest ülemal.

Kõrgema sõjakool lõpetanud ohvitseride ja adjutantide akselbant (tabel nr. 5 joon. 3). Kuuel kannavad kõrgema sõjakooli lõpetanud ohvitserid ja adjutantid akselbante. Akselbandid on punutud ümargusest khakivärvi siidnõörist, mille läbimõõt on 5 mm. Akselbant kujutab kaht nõörist silmust ja kaht eri pikkusega palmikut, mil kummalgi sõlmekujulise punemega varustatud nõöbil ripub küljes kullavärvi metallist tilguti („pliiats“). Silmused ja palmikud on oma otstega kogutud nõöpau-guga varustatud khakivärvilisse pidemesse, mille kaudu akselbandid kinnitatakse parema õlaku all asetsevatele nõöbile. Üks silmus on vaba ja käib parema kaenla alt läbi, kuna teine silmus ümbritseb lühemat palmikut, olles selle otsaga ühendatud. Palmikute vabade otste küljes on aasad akselbantide kuue nõöbile kinnitamiseks. Akselbandi pikem palmik kinnitatakse ülemisele ja lühem järgmisele nõöbile.

5. Ratsaväe kuub

(Tabel nr. 3, joon. 2)

Värv: khaki.

Riie: kalev või „K. L.“ riie.

Mood: taljes õmmeldud, veidi kummis rinnaga, mahakeeratud kraega kuub. Pikkus peaaegu kuni jal-

gade lahkjooneni. Kuuel on üks selja- ja kaks küljeõmblust. Kuub käib kinni rinna keskkohal seitsme suurema hõbedavärvi nõöbiga, vasak hõlm peal. Kuue löige sama, mis jalaväe kuuel.

Taskud: ülemised rinnataskud on sisse lõigatud. Peale on õmmeldud ainult rinnataskute klapid.

Alumised taskud on ka sisse lõigatud poolkaares, käe järele suiega.

Kuue krae on sama, mis jalaväe kuuel.

Kuue krae, õlakud, rinnatasku klapid ja alumise tasku servad on kanditud terashalli värvi 2 mm laiuse kandiga.

6. Suvipluus

(Tabel nr. 3, joon. 3)

Värv: khaki.

Riie: kerge villane või „K. L.“ riie.

Mood: kahe rinnataskuga ja kahe küljeõmblusega, poolest saadik eest lahti käiv pluus, mille pikkus kuni jalgade lahkjooneni. Pluusi osa vöörihmast allapoole võib olla lahtikäiv ja kinninõöbitav salanõö-pidega. Pluus käib kinni rinna eest, vasak hõlm parema peal nelja väikese nõöbi abil. Ülemine nõop on 20 mm kraest allpool. Pluusi seljatüki all käib risti selga kahekordselt 10 mm laiune krookpael, mis algab 20 mm võrra küljeõmblustest eemal.

Krae ja rinnataskud: samad, mis kuuel.

Varrukad on ühe õmblusega ja värvleiga. Varruka lõhe (ühes värvli osaga) on 120 mm pikkune. Lõhe ääred on 30 mm võrra keeratud. Varruka nõöpimiseks on kaks nõöpi asetatud varruka värvliile. Pluusi alumine palistus on 15 mm laiune.

Õlakud on samad, mis kuuel.

7. Püksid (säärsaapa)

(Tabel nr. 3, joon. 7—12)

Jalaväe ja tehnilise väeliigi

(Tabel nr. 3, joon. 8 ja 11)

Värv: khaki.

Riie: kalev või „K. L.“ riie.

Mood: inglise „breeches“.

Püksi sääred on reie ümbert laiad ja lähevad põlve poole koonusetaoliselt kitsamaks, olles põlve kohalt juba täiesti ümber jala hoiduvad. Säärte tagumistel pooltel on kindra kohal ristlöige. Püksi küljeõmbluse vahel on jalaväel 2 mm laiune kollane ja tehnilisel väel 2 mm laiune tumeroheline kant. Kandist 3 mm kaugusel kummalgi pool on õmmeldud 15 mm laused mustad paelad.

Kaitseliidu ülema säärsaapapüksid (tabel nr. 3, joon. 12) on värvilt ja löikelt samad, mis jalaväe säärsaapapüksid. Pükste küljeõmbluse vahel on 2 mm laiune must kant. Kandist 3 mm kaugusel kummalgi pool on õmmeldud 30 mm laused tumepunased kalevist paelad (lampassid).

Suurtükiväe ja ratsaväe

(Tabel nr. 3, joon. 9 ja 10)

Värv: tumesinine.

Riie: kalev või „K. L.“ riie.

Mood: inglise „breeches“.

Püksi sääred on reie ümbert laiad ja lähevad põlve poole koonusetaoliselt kitsamaks, olles põlve kohalt juba täiesti ümber jala hoiduvad. Säärte tagumistel pooltel on kindra kohal ristlõige. Püksi küljeõmbluse peale on õmmeldud suurtükiväel 15 mm laiune punane pael ja ratsaväel 15 mm laiune murdjoonelise (sakilise) kirjaga terashall pael.

8. Pikad vormipüksid (Tabel nr. 3, joon. 13)

Värv: khaki.

Riie: kalev.

Mood: harilikud pikad püksid, ilma kääritud sääreotsteta. Sääred ülalt laiemad ja alt veidi kitsamad ning vabalt ümber jala hoiduvad. Taskud niivõrd kõrgel, et kuue hõlmad neid kataksid. Värvlil on nõobid trakside jaoks. Pükste küljeõmbluse vahel on 2 mm laiune väeliigi värvi kant.

Kaitseliidu ülemal vormipüksid (tabel nr. 3, joon. 12) on värvilt ja lõikelt samad, mis jalaväel. Pükste välisõmblustel on 2 mm laiune must kant ja kummalgi pool sellest 30 mm laiused tumepunased kalevist paelad (lampassid).

9. Palitu (Tabel nr. 4, joon. 1)

Värv: khaki.

Riie: kalev.

Mood: taljes lõikega, kinnise rinnaesisega palitu.

Üksikosade kirjeldus.

Keha. Palitu keha koosneb seljaosast, hõlmadest ja sisseõmmeldud rinnatükkidest. Tasku ja kaenlaugu vahel on sisseõmblus, mis hoiab palitu taljes. Palitul on ees viis paari suuri nõöpe. Seljaosas on volt, mille laius sirgekstõmmatult on 40 sm.

Põõn. Keset selga palitupiha all on nurgeliste (90°) otstega põõn. Põõna laius keskpaigas 4 sm ja otstel 6 sm. Põõn kinnitatakse kahe suure nõöbiga seljatükile õmmeldud põõnapidemetele, mis ulatuvad ühe äärega palitu küljeõmbluste vahele. Põõnapidemete pikkus 17 sm, laius ülemistes otstes 5 sm ja alumistes 7 sm.

Seljatagune lõhe. Palitul on seljatagune lõhe, mis algab 10 sm allpool põõna keskohta. Lõhe kinninõõpimiseks on selle paremal serval pealeõmmeldud siil nelja väikese nõöbiga, kuna vasakul serval on allaõmmeldud siil nelja salanõõpauguga.

Varrukad. Varrukate värvlil on pealeõmmeldavad, üldise laiusega 15 sm, varruka tagaõmbluse juures on värvleil ülestõusev nurk; nurga juures on värvli laius 20 sm.

Krae. Palitul on ettepoole laienev mahapöördud krae. Krae laius 8 sm, nurkade juures 12 sm. Krae käib eest kinni haagiga.

Taskud. Palitu küljetaskud on põiki suiega ja taskuklappidega.

Õlakud. Palitu õlakud ja väeliigi kant ning maleva tunnused õlakuil on samasugused nagu kuuel.

Lõkmed (tabel nr. 6, joon. 1—16). Lõkmed kujutavad endast kaitsevärvi või musta paela, teravaks lõigatud otstega ja ümbritsetud väeliigi värvi kandiga. Lõkme pikkus ühes kandiga on 90 mm, laius 18 mm. Lõkmed paigutatakse palitu kraele alates krae eelmisest servast 20 mm kaugusel ja asetudes krae keskel.

Lõkmeil märgitakse ametkohtade tunnused.

Palitu pikkus. Palitu ulatub pikkuselt umbes 15 sm allapoole põlvesilma.

Haavamismärgid: haavamismärgid palitu varrukail samad, mis kuuel.

10. Vihmakuub (Tabel nr. 4, joon. 2)

Värv: liivavärvi hall.

Riie: impregneeritud.

Mood: „cloche“.

Kahe rea nõöpidega, kolme õmblusega: üks seljapealne ja kaks küljepealset. Seljapealne õmblus lõpeb lõhega. Lõhe mõlemad servad kahekordsed, paremal serval kolm nõöpi, vasakul niisama palju salanõõpauke. Krae maha keeratud ja varustatud kurgualuse põõnaga. Varrukad on kolme õmblusega („raglaan“), nendest pealmine ulatub krae alla. Varrukail on samast riidest pandlaga rihmad varruka suu kinnitõmbamiseks. Krae ja varruka eelpoolse õmbluse vahele on õmmeldud impregneeritud mantliriidest lapp vihma-vee allajuhtimiseks. Lapp on alt äärest kinnitatud ühe nõöbiga. Vihmakuue ülemise nõöbi kinninõõpimisel pealpoolne hõlm oma ülemise servaga paigutatakse lapi alla. Taskud püstlõikeliste suiega ja nõöbiga keskel tasku sulgemiseks. Kuue sulgemiseks 3 paari riidega üht värvi nõöpe. Kuuel on samast riidest pandlaga vöö. Vöö jaoks on kuue külgedel aasad. Kuube võib kanda ka ilma vööta. Kuuel võib kanda ka õlakuid, kuid neile tunnuseid ei asetata. Kuue pikkus on kasvu järele ja peab olema 10—15 sm allapoole põlve.

11. Poolkasukas (Tabel nr. 4, joon. 3)

Värv: pruunikas-kollane.

Nahk: vihmakindel pargitud lambanahk.

Mood: mahakeeratud lambanahkse kraega eesti poolkasukas.

Poolkasuka pikkus ligikaudu 10—20 sm allapoole jalgade lahkjoont. Poolkasukal on üks selja- ja kaks küljeõmblust. Seljaõmblus lõpeb lõhega. Poolkasukas käib kinni rinna parempoolse küljel viie nahast põõraga, vasak hõlm peale. Nahkpöörad asetsevad 25 mm laiusel pruunikas-hallil nahkribal (vaata tabel nr. 4, joon. 3). Nahkriba lõpul talje kohalt algavad taskud, mis suunduvad poolpõiki külgede suunas. Taskud on kaetud samas laiuses ja samavärvilise nahkribaga. Samasuguse 25 mm laiuse pruunikas-halli lambanahaga on kanditud poolkasuka alumine äär ning selja lõhe ja varruka otsad. Krae maha keeratud pruunikas-halli värvi. Krae laius 15—20 sm.

Poolkasukal on samasugusest nahast pealeõmmeldavad õlakud ilma väeliigi ja maleva tunnusteta.

12. Säärsoopad

(Tabel nr. 5, joon. 4)

Värv: must.

Mood: harilikud säärsoopad.

Säärsoots sirge lõikega. Sääre kõrgus kindrani. Niihästi säarel kui ka pealseil nahkvooder. Tallad randiga. Kotsad laiad, kõrgus 20—25 mm. Võivad olla ka n.-n. „poola“ lõikega. Saopail seespool varjatud kõrvad (tripid) jalgatõmbamiseks.

Ratsa-kaitseliitlaste saopail ees põlvesilma kohal saopa ülemisest äärest 20 mm allapoole on valgest metallist sõõriline rosett, kaitseliidu kotkaga keskel.

13. Poolsoopad

Värv: must või pruun.

Nahk: kroom, ševroo või lakk.

Mood: nõõriga või kummidega poolsoopad. Kummidega poolsoopad on ninapealse pitsita, s. o. ühest tükist. Poolsoopa säär ulatub kuni 20—40 mm kõrguselt üle kederлуу. Kannused poolsoopaste juures on ilma šenkliita. Kannused kinnitatakse kotsa külge nii, et kannuse ülemine äär on kotsa ülemise äärega kohakuti.

14. Kindad

Värv: pruun.

Materjal: nahk, niit või riie.

Mood: sõrmikud.

15. Esindusvöö

(Tabel nr. 5, joon. 1 ja 2)

Vöö valmistatakse mustast pehmest nahast, mis kaetakse, pealt ääri vabaks jättes, mustriilise khaki-värviga paelaga, mil keskel sakiline must joon kollase triibuga. Vöö laius — 52,5 mm.

Esindusvöö pannel on kullavärviline 52,5 mm läbimõõduga sõõr, millele on asetatud kaitseliidu kotkas. Kotka kõrgus on 31 mm ja laius 38 mm (tabel nr. 5, joon. 1).

Pandla alumisel küljel on ühel pool hing ja teisel — haak, millega pannel vastavate metallosade abil vöö külge kinnitatakse. Pannel on vöö parema otsa küljes.

Vöö vasak ots on kinnine, kandes metallaasa, kuna parem ots on varustatud haagiga, mis kinnitatakse vöö alumisel küljel asetsevasse aasadesse ja võimaldab vöö pikkust reguleerida. Vöö otstele tõmmatakse vööga ühest materjalist nahavoodri peal kaks liikuvat aasa. Aasade laius — 25 mm.

16. Käelint

(Tabel nr. 5, joon. 9—12)

Kaitseliidu käelint kujutab endast 94 mm laiust valget linti. Lindile on koetud sisse kaks 10 mm laiust helesinist triipu. Triibud asetsevad lindi äärest 12 mm kaugusel (tabel nr. 5, joon. 12).

Kaitseliidu vanematekogu ja keskjuhatusel liikmed kannavad lindil kaht 10 mm laiust kuldpaela, mis on asetatud lindi äärtele nõnda, et katavad lindiäärseid valgeid ribu (tabel nr. 5, joon. 9).

Kaitseliidu malevate juhatusel liikmed kannavad lindil nelja 5 mm laiust kuldpaela. Kuldpaelad on asetatud käelindi siniseile triipudele nõnda, et sinised linnid on näha oma keskkohalt 5 mm laiusest (tabel nr. 5, joon. 10).

Kaitseliidu malevate allüksuste juhatusel liikmed kannavad lindil kaht 5 mm laiust kuldpaela. Kuldpaelad on asetatud lindi siniste triipude keskele (tabel nr. 5, joon. 11).

17. Kaitseliidu pealikute ametastmete tunnused

(Tabel nr. 6, joon. 1—16)

Kõik kaitseliitlased kannavad madalat mahakeeratud kraed, mis on ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värviga kandiga.

Palitu krael kõik kaitseliitlased kannavad lõkmeid, mis on samuti ümbritsetud väeliigi värviga kuni 2 mm laiuse kandiga (tabel nr. 6, joon. 1—16).

Kaitseliitlaste ametastmed märgitakse kuue krael ja palitu krael asetsevail lõkmeil.

Ametastmete tunnused on järgmised (Tabel nr. 6, joon. 1—16):

Pealikud ja opealiku abi ametkohast alates kuni veltveebli ametkohani kannavad kuuel kaitse- (khaki-) värviga kraed, ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värviga kandiga. Palitu krael asetsevad kaitse- (khaki-) värviga lõkmed, mis ka ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värviga kandiga. Ametkohad kuue krael ja palitu krael lõkmeil märgitakse hõbetäppidega järgmiselt (tabel nr. 6, joon. 2—5):

1. Jaopealiku abi — kuue krael üks hõbedane täpp;
— palitu krael lõkmeil üks hõbedane täpp.
2. Jaopealik — kuue krael kaks hõbedast täppi;
— palitu krael lõkmeil kaks hõbedast täppi.
3. Rühmaopealiku — kuue krael kolm hõbedast täppi;
abi — palitu krael lõkmeil kolm hõbedast täppi.
4. Veltveebel — kuue krael neli hõbedast täppi;
— palitu krael lõkmeil neli hõbedast täppi.

Pealikud rühmaopealiku ametkohast alates kuni pataljonipealiku ametkohani kannavad kuuel mustast kalevist kraed, ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värviga kandiga. Palitu krael asetsevad mustast kalevist lõkmed, mis ka ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värviga kandiga. Ametkohad kuue krael ja palitu krael lõkmeil märgitakse kuldäppidega järgmiselt (tabel nr. 6, joon. 6—9):

5. Rühmaopealik — kuue krael üks kuldäpp;
— palitu krael lõkmeil üks kuldäpp.

6. Kompaniipea- — kuue krael kaks kuldtäppi;
liku abi — palitu krae lõkmeil kaks kuld-
täppi.
7. Kompanii- — kuue krael kolm kuldtäppi;
pealik — palitu krae lõkmeil kolm kuld-
täppi.
8. Pataljoni- — kuue krael neli kuldtäppi;
pealik — palitu krae lõkmeil neli kuld-
täppi.

Pealikud malevkonnapealiku abi ametkohast alates kuni malevapealiku abi ametkohani kannavad kuuel mustast kalevist kraed, ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värvi kandiga. Krae nurkades on väljaõmmeldud kuld-
tammeoks, mille kõrgus 40 mm ja laius laiemais kohtades 10 mm. Palitu krael asetsevad mustast kalevist lõkmed, mis ka ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värvi kandiga. Lõkmeile on asetatud alumisse otsa üks tamme-
oks, mille kõrgus 20 mm ja laius laiemais kohtades 8 mm.

Ametkohad kuue krael ja palitu krae lõkmeil märgitakse kuldtäppidega järgmiselt (tabel nr. 6, joon. 10—13):

9. Malevkonna- — kuue krael üks kuldtäpp;
pealiku abi — palitu krae lõkmeil üks kuld-
täpp.
10. Malevkonna — kuue krael kaks kuldtäppi;
pealik — palitu krae lõkmeil kaks kuld-
täppi.
11. Vanem instruk- — kuue krael kolm kuldtäppi;
tor — palitu krae lõkmeil kolm kuld-
täppi.
12. Maleva pealiku — kuue krael neli kuldtäppi;
abi — palitu krae lõkmeil neli kuld-
täppi.

Kaitseliidu peastaabi ülem ja malevate pealikud (ning vastavad pealikud) kannavad kuuel mustast kalevist kraed, ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värvi kandiga. Krae nurkades on väljaõmmeldud kuld-
tammeokste ilustus, mille kõrgus on püstloodis 42 mm ja pikus horisontaalselt 75 mm; ilustuse läbimõõt laiemates kohtades kuni 14 mm. Palitu krael asetsevad mustast kalevist lõkmed, mis samuti ümbritsetud 2 mm laiuse väeliigi värvi kandiga. Lõkmeile on asetatud alumisse otsa tammeokstest kuldilustus, mille kõrgus 42 mm ja läbimõõt laiemais kohtades 8 mm. Ametkohad kuue krael ja palitu krae lõkmeil märgitakse kuldtäppidega järgmiselt (tabel nr. 6, joon. 14 ja 15):

13. Malevapealik — kuue krael üks kuldtäpp;
— palitu krae lõkmeil üks kuld-
täpp.
14. K. L. peastaabi — kuue krael kaks kuldtäppi;
ülem — palitu krae lõkmeil kaks kuld-
täppi.
15. Kaitseliidu — kaitseliidu ülema krae on must-
üst kalevist, kanditud musta
kandiga. Krae otsad on kaetud
tumepunase kaleviga, mis ula-
tub kuni lõpusteni, mis on must-
tad. Lõpuste üldlaius on 10 mm.

Need kujutavad endast taha-
poole suunatud tipuga nurka
väikese nõobiga keskpaignas. Lõ-
pused on asetatud kraele nii, et
nende tipu sisemine külg on
õlaku esipoolse nurgaga koha-
kuti. Kaitseliidu ülema krae
nurgas on väljaõmmeldud kulla-
värvi tammeoks, nagu maleva
pealikul, ja kaitseliidu kotkas
(tabel nr. 6 joon. 16 ja tabel
nr. 3 joon. 5). Kaitseliidu üle-
ma palitu krael asetsevad lõk-
med on tumepunast kalevist,
kanditud musta kandiga. Lõk-
mete alumisel osal on välja-
õmmeldud kullavärvi tamme-
okste ilustus; lõkme keskel
kaitseliidu kotkas.

18. Väeliikide ja ametkohtade tunnused

(Väeliikide tunnuste tabel „Tabel nr. 7“ joon. 1—10)

Kuld kra e tä p p. Kullavärviline, sümmeetriline, kaheksaharuline, ümarike harudega täht, mille keskele on asetatud kaitseliidu kotkas. Täpi läbimõõt on 11 mm ja paksus 3 mm. Täpi peale asetatud kotka läbimõõt on 5 mm (joon. nr. 1).

Hõbedane kra e tä p p, mida kannavad peali-
kud kuni veltveebli ametkohani, on kuusnurkne hõbe-
dasest metallist täpp, mis kombineeritud kahest korra-
pärast kolmnurgast. Viimased kujutavad tähekujuli-
selt laiiminevaid kiiri. Tähe keskkohal on kaitseliidu
kotkas. Täpi läbimõõt on 12 mm. Täpp kinnitatakse
krae külge sellekohaste kandade abil.

Jalaväe väeliigi tunnus — kullavärvi
ristamisi asetatud v.-püss ja kk. Madsen. Märgi laius
on 28 mm ja kõrgus 19 mm (joon. 3).

Suurtükiväe — kaks kullavärvi ristamisi ase-
tatud suurtükitoru. Märgi laius on 26 mm ja kõrgus
18 mm (joon. 4).

Ratsaväe — hõbedavärviline (oksüdeeritud) ho-
buseraua kujutus. Märgi laius on 26 mm ja kõrgus
28 mm (joon. 5).

Side — kaks kullavärvi ristamisi asetatud säde-
noolt. Märgi laius on 16 mm ja kõrgus 30 mm
(joon. 6).

Gaasi — kullavärvi täht „G“. Tähe laius on
14 mm ja kõrgus 20 mm (joon. 7).

Raudtee — kullavärvi ratas, mille keskkohalt
(rummust) väljub kummalegi poole üks stiliseeritud
tiib. Märgi laius on 23 mm ja kõrgus 21 mm (joon. 8).

Soomusauto — kullavärvi autoratas, mille
keskkohalt (rummust) väljub kummalegi poole üks stili-
seeritud tiib. Tiibade ja ratta taha on asetatud soo-
musauto kujutus. Märgi laius 37 mm ja kõrgus 20 mm
(joon. 9).

Pioneer — kullavärvi ristamisi asetatud kir-
ves ja labidas. Märgi laius on 25 mm ja kõrgus 22 mm
(joon. nr. 10).

B. Merekaitseliitlaste vorm

1. Merekaitseliitlaste vormiriiete lõige ja värv on samad, mis mereväes (kaitseministri käskkiri nr. 65, 15. veebr. 1924. a., selle lisa nr. 3 mereväe kohta ja muudatus kaitseministri käskkiri nr. 214, 7/8. nov. 1934) (tabel nr. 8 joon. 1 ja 2).

2. Merekaitseliidu vormiriietel kantakse kaitseliidu ametkohtade tunnuseid.

3. Merekaitseliitlased võivad kanda ka säärsaapaid. Merekaitseliitlasil on lubatud kanda tumesinist värvi vormiriidet.

1. Suvimüts

(Tabel nr. 9 joon. 1)

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: mereväelõikega pehme põhjaga müts. Alumise ääre ümber must ripssiidist lint. Nokk lakknahast. Ees mütsi nokal 15 mm laiune lakknahast tormiühm. Rihm on kinnitatud kahe väikese nõõbiga mütsi noka otste kohal.

Peale musta suvimütsi kaitseliidu vormikandmise reeglite kohaselt kantakse soojadel kuudel valge pealaega suvimütsi. Valge suvimütsi pesine on marlist, ilma voodrita, mille peale käib valge kate. Mütsi sees keset voodrit ümmargune õhukesest nahast lapp 10 sm läbimõõduga.

Mütsi märk (tabel nr. 9 joon. 7). Mütsi märk on stantsitud, kullakarva pronksplekist. Alumine osa koosneb kahest kitsast tammelehega ümbritsetud sõõrist, mille keskel sinine ankur kollasel põhjal. Sõõr on ümbritsetud pronksnõõriga. Ülalpool on hobuseraua-kujulise ornamendiga ümbritsetud väike maleva märk.

Pealiku mütsimärk (tabel nr. 9 joon. 6). Musta kalevi peal kullaga tikitud kaks tammelehte, nende vahel kollase põhja peal sinine ankur. Ülalpool on hobuserauakujulise ornamendiga ümbritsetud maleva väike märk (kaitseliidu peastaabi koosseisus ette nähtud ohvitseridele väike kollane kotkas), ühine suvi- kui ka talimütsidel.

2. Talimüts

(Tabel nr. 1 joon. 4 ja 5)

Talimütsi lõige on sama, mis maaväes. Mereväe talimütsi riie ja karusnahad on musta värvi. Talimütsil on samad mütsimärgid, mis suvimütsidel.

3. Kuub

(Tabel nr. 10 joon. 1)

Kuue lõige on ühine niihästi malevlasil, spetsialistidel kui ka pealikul.

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: hariliku kuue moodi, kahe rea nõõpidega, kummaski reas neli nõõpi. Kuub nõõbitakse kinni kolme nõõbi peal. Neljas nõõp on vaba. Kuuel on taskuid järgmiselt: kaks välimise külje, üks pahempoolne rinna- ja kaks sisemist (põue-) taskut. Kuue lõige on veidi taljes. Käiste suus on kaks väikest nõõpi.

4. Suvikittel

(Tabel nr. 10 joon. 2)

Suvikitlit kannavad pealikud, paadipealiku abi ametkohast alates ja kõrgemale.

Värv: valge.

Riie: linane pleegitud või „kuradinahk“.

Mood: püsti, mahakeeratud kraega, veidi taljes, kahe rinnataskuga kuub. Taskud on peale õmmeldud. Kittel käib eest kinni viie ühes reas seisva nõõbiga, vasak hõlm peal. Tagakülgedel on 8 sm pikkused lõiked.

5. Vest.

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: ühe rea nõõpidega, viie nõõbi peal kinni, nelja taskuga vest.

6. Püksid.

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: pikad, sirge lõikega, kahe küljepalse taskuga püksid.

Peale musta värvi pükste, kaitseliidu vormikandmise reeglite kohaselt, kantakse soojadel kuudel valgeid linaseid, pleegitud või „kuradinahast“ pükse. Valgete pükste lõige on sama, mis mustadel.

Valgeid pükse võivad kanda pealikud paadipealiku abi ametkohast alates ja kõrgemale.

7. Palitu

(Tabel nr. 10 juon. 3)

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: kinnise rinnaesisega ja ühe seljataguse voldiga ning kahe rea nõõpidega palitu.

Keha: palitu keha koosneb ühest seljatükist ja kahest hõlmast. Hõlmadel taskute ja varruka kaenlaugu vahel on õmblus, mis palitu hoiab taljes. Palitu vasak hõlm käib parema peale. Palitul on ees 4 paari suuri nõõpe, viies paar asetseb krae otste all. Seljataguse voldi laius sirgekstõmmatult on 30 sm.

Põõn: keset selga piha all on põõn, mil nurgelised otsad (90°). Põõna kuju äärtelt kaarena nõgus, laius keskelt 4 sm ja otstel — 6 sm. Põõn kinnitatakse kahe suure nõõbiga põõna pidemeile, mis ulatuvad ühe äärega palitu küljeõmbluse vahele. Põõna pidemete pikkus — 17 sm, otste laius ülemistel — 5 sm, alumistel — 7 sm.

Seljatagune lõhe: palitu seljataguses voldis 15 sm allapoole põõna algab lõhe. Lõhe kinninõõpimise otstarbel selle paremal serval on pealeõmmeldud siil 4 väikese nõõbiga, kuna vasakul serval on allaõmmeldud siil 4 salanõõbiga.

Varrukad: varrukate otsad on 17 sm kaugel suudmest läbi tikitud.

Krae: palitu mahakeeratud krae laius tagant 8 sm. Krae laieneb ettepoole ja on lõkade (otste) juures 12 sm lai.

Taskud: palitul on 2 küljetaskut, põiki suiega ja taskuklappidega.

Õlakud: mustast kalevist, pikkus 13,5 sm, laius 4,5 sm. Õlakul ametkoha tunnused.

Palitu pikkus: palitu ulatub pikkuselt umbes 10—15 sm allapoole põlvesilma.

8. Vihmakuub

Nagu teiste väeliikide kaitseliitlasil, kuid must või tumesinine.

9. Kindad

Ühised teiste väeliikide kaitseliitlasiga.

10. Vöörihm

Must nahast, laius 4,5 sm. Pealikud alates paadi-pealiku abist ja kõrgemale kannavad vöörihma laiusega 3,5 sm.

11. Kaelaside

Must, harilik vorm, risti põimitav ja allarippuvate otstega (vertikaal-) kaelaside.

12. Nõõbid

Samad, mis maaväes.

MEREKAITSELIITLASTE NOORTE VORM

13. Suvimüts

(Tabel nr. 9, juon. 3)

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: alumise ääre kõrgus 4,5 sm, mütsi pealmine äär 5 sm lai. Alumise ääre ümber lint 3 sm lai, mil maleva nimetus keset linti kollaste tähtedega peale on trükitud. Trükitähtede kõrgus 0,5 sm. Mütsi vooder must. Mütsi lint jookseb ümber alumise ääre vasakule poole, kus ta keskkohal moodustab sideme. Sideme rippuvad lindiotsad ei tohi olla pikemad kui 8 sm, mille alumistes otstes trükitud kollasega ankur. Ankru pikkus 2 sm. Mõlemalt poolt mütsi keskkohal alumise ääre külge on kinnitatud kaks musta 25 sm pikkust kitsast paela, mis merel viibimise puhul lõua alt võib siduda kinni.

Mütsi ees keskkohas ülemise ääre küljes väike maleva märk.

Peale musta suvimütsi, kaitseliidu vormikandmise reeglite kohaselt, kantakse soojadel kuudel valge pealaega suvimütsi. Valge suvimütsi pesine on marlist, ilma voodrita, mille peale käib valge kate.

14. Talimüts

(Tabel nr. 9, juon. 4)

Müts nagu malevlasil ja pealikul, kuid mütsi märgi asemel kaitseliidu üldmärk ja ülal väike maleva märk.

15. Pluus

(Tabel nr. 10, juon. 4)

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: pluusi alumine osa alt kuni pükste värvlini, mis pükste all kantakse, võimalikult ümber keha. Pluusi alumine äär kantakse pükste all mitte vähem kui 25 sm. Pluusi rinnaväljalõike pikkus arvates kuklatagusest kraeõmblusest kuni lõpuni on 30 sm. Väljalõike alumine ots 10 sm pikkuselt käib kinni 2 musta nõõbiga.

Pluusil on kaks kraed. Üks neist, alumine, must, on õmmeldud pluusi külge. Teine — pealmine, sinine — on pealenõõbitav.

Musta pluusi krae kõrgus lugedes kuklatagusest kaelaõmblusest kuni ääreni on 20 sm.

Pluusi käiste otsas värvleil kaks kuldnõõpi. Käiseavaus ilma kaenlaaluste lappideta. Rinnaväljalõike kohal valge flanellrinnaesine, mille ülemine äär sinine 1½ sm laiuselt. Flanell-lapp on kinnitatud seestpoolt sinise krae külge kolme musta nõõbiga.

Pealmine sinine krae on sinisest poolvillasest riidest halli voodri peal. Krae kõrgus kaelapealsest õmblusest kuni ääreni 25 sm. Sinise krae peale on õmmeldud 3 kollast paela, ½ sm laiad, nõnda et esimene pael krae äärest on 1 sm kaugusel ja paelade vahe ½ sm.

Musta pluusi krae all on mustast riidest siderätt, mille alumised otsad on kaelasideme moodi seotud rinnaväljalõike nõopide kohal. Must side on kollase nõoriga seotud kokku.

16. Püksid

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: sirge lõikega pikad püksid. Kummalgi pool külje peal kaks pikuti taskut. Püksid küljepealt lahtikäivad.

17. Poolpalitu

Värv: must.

Riie: kalev.

Mood: kahe rea nõopidega poolpalitu. Kummaski reas on kuus nõopi. Esimene nõop krae otste all. Ülemise ja teise nõobi vahe on 10 sm ja teiste nõopide vahe 7 sm. Taskud kummalgi pool puusa kohal ja nõnda, et tasku suue on alumise ja alt teise nõobi keskel. Taskud on sisse õmmeldud. Taskuavause pikkus 18 sm, sügavus 25 sm. Taskulapi pikkus 25 sm. Selg sile, kahe küljeõmblusega. Pikkus taljest alumise ääreni 38 kuni 42 sm (kasvu järele). Käised harilikud. Krae keeramise kohast alumise ääreni 8 sm. Krae nurkade laius kurgu alt 10 sm. Kurgu all üks must haak. Vooder must või tumehall, villane. Poolpalitu ääred 1½ sm laiuselt tikitud.

18. Jalanõud

Mustast nahast poolsaapad.

19. Nõöbid

Vorminõöbid nagu maaväes.

20. Vöö

Mustast nahast 4,5 sm lai, vaskpandlaga.

21. Merekaitseleidu pealikut ametastmete tunnused (Tabel nr. 9, joon. 2 ja 8—21)

Ametitunnused kantakse kuue käistel ja palitu ning suvikitli õlalappidel. Ametiastmete tunnuseina kantakse kuldpaelu, mille laius on 10 mm ja 20 mm. Paelte vahe on 5—7 mm.

Mereüksuste jaoskonna pealik kaitseleidu peastabi juures kannab mütsi nokal tammelehtedest kuldilustust, nagu see nähtud ette vanemal ohvitseridel mereväes (tabel nr. 9, joon 2).

1. Peastaabi mereüksuste jaoskonna pealik. Üks 2 sm laiune kuldpael ja all kolm 1 sm laiust kuldpaela. Ülalpool laia paela 3 suurt kuldtäppi (tabel nr. 9, joon. 8 ja 9).

2. Maleva mereüksuste pealik. Üks 2 sm laiune kuldpael ja selle all kaks 1 sm laiust kuldpaela. Ülalpool laia paela 2 suurt kuldtäppi (tabel nr. 9, joon. 10).

3. Mereüksuste malevkonna- ja rajooni-pealik. Üks 2 sm laiune kuldpael ja selle all üks 1 sm laiune kuldpael. Ülalpool paela 1 suur kuldtäpp (tabel nr. 9, joon. 11).

4. Malevkonna- ja rajooni-pealiku abid. Üks 2 sm laiune kuldpael ja ülalpool paela 3 suurt hõbetäppi (tabel nr. 9, joon. 12).

5. Meredivisjoni pealik. Kolm 1 sm laiust kuldpaela ja ülalpool paelu kaks suurt hõbetäppi (tabel nr. 9, joon. 13).

6. Mootorpaadi rühma pealik, erialade rühmade (masina, navigatsiooni tehnilise jne.) pealikud. Kaks 1 sm laiust kuldpaela ja ülalpool paelu üks suur hõbetäpp (tabel nr. 9, joon. 14).

7. Mootorpaadi rühmapealiku abi, paadi-pealik ja lõhkesalga-pealik. Üks 1 sm laiune kuldpael ja ülalpool paela kolm väikest hõbetäppi (tabel nr. 9, joon. 15).

8. Mootorpaadi- ja sideposti-pealik. Üks 1 sm laiune kuldpael ja ülalpool paela 2 väikest hõbetäppi (tabel nr. 9, joon. 16).

9. Mootorpaadi-pealiku abi. Üks 1 sm laiune kuldpael ja ülalpool paela üks väike hõbetäpp (tabel nr. 9, joon. 17).

10. Vanem spetsialist. Kannab varrukalt 3 suurt hõbetäppi (tabel nr. 9, joon. 18).

11. Noorem spetsialist. Kannab varrukalt 2 suurt hõbetäppi (tabel nr. 9, joon. 19).

12. Asetäitja spetsialist. Kannab varrukalt 1 suurt hõbetäppi (tabel nr. 9, joon. 20).

13. Meremalevlane. Varrukas ilma tunnusteta (tabel nr. 9, joon. 21).

Spetsialistide eriala kutse tunnused on samad, mis mereväes (kaitseväes). (Kaitseministri käskkiri nr. 65—1924. a., lisa nr. 3.)

Malevkonna-, rajooni- ja divisjoni eripealikud (majandus-, miini-traali-, navigatsiooni-, mehaanika-ala-, sanitaar-, relvur- jne. pealikud) kannavad varrukalt kaht 1 sm laiust kuldpaela ilma täppideta, kuid täppide asemel oma eriala tunnuseid.

Esindusvorm.

Pealikuil, mootorpaadi rühmapealikust alates, on lubatud esindusvormi kandmine.

Esindusvorm on sama, mis mereväes, kuid kaitseleidu ametikoha tunnustega.

C. Noorte kotkaste vorm

1. Üldaluseid

1. Noorte kotkaste vormiriietuse ülesanne on noori kõigist seltskonnakihtidest ühtlustada, neid organisatsiooni tõmmata ja organisatsioonis olles kohustada edasipüüdlikkusele ja eeskujulikule käitumisele.

2. Noorte vormiriietuse aluseks on võetud põhimõtted, et see oleks poisile sobiv, jätaks noorele arenevale organismile palju vabadust, oleks tugev-vastupidav, vastaks meie kliimalistele nõudeile ja oleks ka hõlpsasti muretsetav.

3. Vormi juures tarvitusele võetud esemed peavad eraldama noorte järguastmeid vastavalt katsete sooritamisele, kuuluvust üksusse (salk, pesa, rühm, pere, malevkond, malev) ja ametikoha.

4. Noorte vormiriietuse esemed, mis käesolevas vormikirjelduses pole toodud või on toodud näitena, kuuluvad kinnitamisele noorte kotkaste peastaabilt.

2. Müts

(Tabel nr. 11 joon. 1)

Tumesinist värvi, kaitsevæe talvemütsi lõikes, kuid mütsi kõrvalappide lõige jätab eest mütsi rummu rohkem vabaks. Mütsi ees 15 mm laiune kahest võrdsest osast aasadega kokkukäiv must tormirihm, mis kinnitatud külgedel tumedate metallnööpidega. Mütsi kõrvalapid on talvel allalastavad ja lõua all kinnitatavad.

Noorte kotkaste märki kantakse mütsi rummu parempoolisel küljel 5 sm otsaesise õmblusest ja 4 sm mütsipõhja õmblusest allpool (möödud märgi keskohta).

Tormirihma aasadel kannavad rühma ja malevkonna staabi liikmed hõbepaela, maleva ja peastaabi liikmed — kuldpaela, laiusega 10 mm.

3. Pluus

(Tabel nr. 11 joon. 4)

Sinkjas-hallist riidest, kahe keskküljeõmblusega; lahtise tennissärgi lõikes kraega. Krae käib eest kinni tõmbelukuga või augukestest risti läbipõimitud nööri. Kummalgi pool rinnal pealeõmmeldud taskud, mil 3—4 sm laiune püstvolt; taskule laskub sirgjooneline lapp, mille laius $\frac{1}{2}$ tasku pikkusest ja mis nõõbitakse tasku voldile õmmeldud halli nööbiga. Varrukad lõpevad 6 sm

laiuste värvlitega. Värvlid kinnitatakse käerandmel kahe nööbiga. Õlal teravaks lõigatud otstega 4 sm laiad ja 10 sm pikad pluusiriidest õlakud.

Noorkotkad kannavad vasakul varrukal õlaõmblusest 7 sm allpool tumesinisel 65 mm läbimõõduga ringil valge koega riidesse koetud organisatsiooni märki. Vanemad kannavad sama märki kaelindil.

K u u b. Kõigil vanemal pealikul, malevkonna-pealikust alates kõrgemale, nende abidel ja noorte magistrelil on lubatud kanda sinkjas-halli kuube. Kuub on inglise lõikes, lahtise kraega, nelja nööbiga, pealeõmmeldud rinna- ja küljetaskutega, ulatub pikkuselt jalgade lahkjooneni. Vöö kohal on kuuetele õmmeldud samast riidest vöö, asetatuna kolmanda ja neljanda nööbi vahele. Ameti- ja üksustesse kuuluvuse märke kantakse samaselt kui pluusil. Kuube kantakse noorkotka pluusi peal või valgel särgil mahakäänatud krae ja tumesinise kaelasidemega.

4. Kaelarätt

(Tabel nr. 11 joon. 2 ja 3)

Pluusi krae all kaelas kantakse 70×70 sm suurust kaelarätti, mis nurgeti pandud kokku ja kaks vastasnurka rästi rõngast läbi tõmmatud. Rästi nurgaotsad seotakse all sõlme. On lubatud ka kolmenurgeline rätt.

5. Püksid

(Tabel nr. 11 joon. 5 ja 7)

S ä ä r p ü k s i d : tumesinised, jalgade lahkjooneli aiemad (säärsaapapüksi lõikes), laskudes allpool järkjärgult kitsamaks, kuni põlvede all hoiduvad jala ümber ja lõpevad seal 5—7 sm laiuse värvliga. Värvel kinnitatakse kahe nööbiga vabalt sääre ümber. Püksid kantakse pluusil. Pükstel on kolm taskut. Neist on asetatud kaks taha, mis kinninööbitavad, ja üks väike ette vasakule, vöö alla. Pükste ülemisel värvlil on neli aasa vöö jaoks.

P õ l v p ü k s i d : tumesinised, ulatudes kuni põlvedeni. Kantakse samuti kui säärpükse. Põlvpükste juures kantakse suvel sukki allapoole põlvi käärituna; talvel on põlved alati sukka-dega kaetud. Üksused rühma ulatuses peavad kandma ühesuguses lõikes pükse.

P i k a d p ü k s i d : tumesinised, ilma mansetitana. Kantakse samaselt kui säärpükse. Pikad püksid on

lubatud vanemaile juhtidele. Vanemais aastais noorkotkaste rühmad võivad neid kanda, kui rühm kogu koosseisus neis esineb.

6. Vöö

(Tabel nr. 12 joon. 8)

Pükste värvlil aasadest käib läbi sinist-halli värvi rahvusmustris vöö. Vöö kinnitatakse ees pandlaga. Vasakul puusal jäävad rippuma vöö kaks vaba otsa. Pannal koosneb kettast ja rõngast. Kettal asetseb stiliseeritult 4 liiliat, keskel vapikujutus. Pandla rõngal on pealkiri „Isamaa auks ole valmis!“

7. Sukad

(Tabel nr. 12 joon. 1 ja 3)

Tumesinised või mustad. Ulatuvad pükste põlvevärvli alla, kus nad köidikuga seotud.

8. Saapad või kingad

(Tabel nr. 12 joon. 1, 2 ja 3)

Mustad.

9. Üksuste tunnused

(Tabel nr. 11 joon. 8)

Noorkotkaste kuuluvus malevasse märgitakse maleva nimega, mis ömmeldud vasakul varrukal asetseva organisatsiooni märgi aluse ülemisele äärelle 6 mm kõrguste valgete tähtedega.

Peastaabi liikmeil asetseb samas sõna *Peastaap*.

Malevkonda kuuluvus märgitakse malevkonna nimega samaselt kui maleva, sellest kriipsuga eraldatult (tabel nr. 11 joon. 8).

Rühma tunnusena kantakse rühma lipuvärvlis kaelarätti (tabel nr. 11 joon. 2).

Malevkonna, maleva ja peastaabi liikmed kannavad tumesinist rätti, millele ömmeldud kolm 8 sm laiust triipu. Triibud asetsevad üks keskel rästi diagonaalina ja kummalgi vastasnurgal 6 sm kaugusel nurgast. Triipude värvid on peastaabil — tumepunane, maleva staabil — kollane ja malevkonna staabil — metall-hall (tabel nr. 11 joon. 3).

Noorte magistrid kannavad rukkilillesinist kaelarätti 8 sm laiuste mustade triipudega, mis asetatud samaselt nagu staapide kaelarättidel.

Salk märgitakse kaelarästi rõngaga; rõngas on kogu salgal ühesugune; rõngal on salga number või nimi.

Väljaspool salka olevad staapide liikmed kannavad metallist rätirõngast, mis kujuneb ees, noorkotka märgi ümber, tammehettedeks. Rühma ja malevkonna staabi liikmed kannavad hõbedavärvilist, maleva ja peastaabi liikmed — kullavärvilist rõngast (tabel nr. 12 joon. 5).

10. Järguastmete tunnused

(Tabel nr. 11 joon. 8)

Noorte kotkaste järkude eraldamiseks tarvitatakse 15 mm läbimõõduga riidest kettasse koetud kuenuurgelisi täppe. Täppe kantakse vasakul varrukal, organisatsiooni märgi all järgmiselt: a) üks täpp — märgist 30 mm allpool; b) kaks täppi — märgile allatõmmatud riivajajoone all, keskkohast 25 mm kummalegi poole; d) kolm täppi — nagu „a“ ja „b“ kokku.

Järkudele vastavalt kantakse järguastme tunnuseid:

Algaja — ei kanna vormi, kuid kannab rinnal noorkotka märki.

Pesakotkas — kannab vormi varrukal 1 täppi.

Kotkapoeg — kannab vormi varrukal 2 täppi.

Noorkotkas — kannab vormi varrukal 3 täppi.

Magister — kannab parema rinnatasku põnal magistrimärki; selleks on hõbedane noorkotkamärk, ümbritsetud pärjaga, mil ülal kuldne „M“ täht. Järgu täppe magistrid ei kannu (tabel nr. 12 joon. 4).

11. Ametitunnused

(Tabel nr. 11 joon. 10—12 ja tabel nr. 12 joon. 9—11)

a) Noorkotkaste üksuste vanemad erinevad tumesinise käelindiga, mida kantakse vasakul käel pealpool küünarnukki. Lindi laius on 10 sm. Lindi keskele on ömmeldud organisatsiooni märk ja lindi äärtel 6 mm kaugusel 5 mm laiune triip järgmiselt:

Vanakotkal — hõbetriip ja -nurgad.

Malevkonna vanemal — hõbetriip.

Maleva vanemal — kuldtriip.

Peavanemal — looklev kuldtriip.

Vanakotkas ja kõigi vanemate abid kannavad käelindil organisatsiooni märgist kummalgi pool 4 sm pikkuste külgedega täisnurki, mis ääretriibu laiused ja värvi. Nurgad asetsevad tippudega märgist eemale.

Organisatsiooni märki ja järgutäppe vanemad ei kannu.

b) Pealikud kannavad eralduseks vasakust rinnataskust kõrgemal tumesinisel sinkjas-halli 1 mm laiuse randiga kanditud alusel kuenuurgelisi metallist täppe järgmiselt:

Salga pealiku abi kannab 1 väikest hõbetäppi	18×25 mm
„ pealik „ 2 „ „	} alusel
Kotka abi „ 1 suurt „	
Kotkas „ 2 „ „	} 27×50 mm
Malevk. pealiku abi „ 1 „ „	
Malevkonna pealik „ 2 „ „	
Maleva pealiku abi „ 1 „ kuldtäppi	
Maleva pealik „ 2 „ „	} 27×73 mm
Peastaabi ülema abi „ 2 „ „	
Peastaabi ülem „ 3 „ „	

d) Lippurid ja signalistid erinevad nõõrist punutud akselbandiga, mis kinnitatud vasaku õlaku alla ja ulatub sealt kahe palmikuna vasaku rinnatasku

nöobile, kus lõpeb kahe vabalt rippuva sõlmitud tõrukujulise otsaga. Lippureil on akselbandid metall-halli ja signalistidel hall-sinist värvi (tabel nr. 11, joon. 9).

e) Kõigil pealikuil on õigus kanda vilenööri ümber kaela 0,5 sm jämeduses, mis ulatub tarvilises pikuses vasakusse rinnataskusse, järgmistes värvides: alates salgapealiku abist — tumesinine ja alates malevkonna-pealiku abist — kollane. Magistrid võivad kanda valget vilenööri.

g) Instruktori ametisse kinnitatud isikud kannavad ametkoha tunnuseks selle pealiku abi ametnuseid, millise üksuse juure nad kinnitatud, kusjuures instruktoriga aluse rant on kollane. Kaelarätina kannavad instruktoriga sama üksuse staabi värvis kaelarätti (tabel nr. 12, joon. 10).

12. Erialamärgid

(Tabel nr. 12, joon. 6)

Erialamärke kantakse parema käe varrukal õla ja küünarnuki vahel.

Märgi normaalsuurus 3,5 sentimeetrit läbimõõtu, märgi põhi on helehall, kanditud eriala liigile vastavat värvi randiga.

13. Tunnustusväljendid

a) Poiste hoolsuse alal.

Hoolsuspael. Noorkotkaste hoolsuspael on 10 mm laiune kuldne kardpael.

Hoolsusmärk. Hoolsusmärgiks on 25 mm laiune ja 24 mm kõrgune stiliseeritud noorkotka märk. Kotka pea kohale tiivanukkide vahele on paigutatud kaares 3,5 mm kõrgused tähed HNK (hoolas noorkotkas). Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist.

b) Poiste eeskujulikkuse alal.

Eeskujuliku noorkotka märk. Eeskujuliku noorkotka märk koosneb E-tähest, mille kõrgus on 32 mm ja laius 29 mm, ja selle alla paigutatud stiliseeritud noorkotka-märgist.

Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist.

c) Teenete alal Noorte Kotkaste organisatsiooni kasuks.

Teenete-kiri. Teenete-kirjaks on 20 sm laiune ja 28 sm kõrgune diplom. Teenete-kirjal on järgmine tekst: Noorte Kotkaste Teenete kiri. Noorte Kotkaste peastaap tunnustab käesolevaga teeneid noorkotkluse arenemise ja juhtimise alal. Peavanem. Peastaabiülem. Tallinnas, (kuupäev ja aasta) Nr. . . .

Teenete-märk. Teenete-märk koosneb 20 mm läbimõõduga ringile asetatud noorkotka-märgist. Ringi ümbritseb ristikujuvus, mille harude vahele on paigutatud stiliseeritud eestilaadne õiekujuvus. Ristiharude ääred on vormilt lainelised. Risti ülemisele harule on asetatud pealkiri „TEENETE“ ja alumisele harule „EEST“. Märgi üldine läbimõõt on 40 mm.

Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist.

Lembitu rist. Lembitu rist koosneb 18 mm läbimõõduga valgel emailringil asetsevast noorkotkamärgist; ringi ümbritseb 3,5 mm laiune sõõr, mida kaunistab loorberipärg. Pärg on alumises osas põimitud lindiga. Valgele alusele asetatud noorkotkamärk koos loorberipärja sõõriga on asetatud ristikujuvusse. Ristiharud kujutavad linditaoliselt lainelisi, märgi keskele kitsenevaid pindu. Ristiharusid ühendab stiliseeritud eestilaadne taimeornament. Märgi kogu läbimõõt on 47 mm. Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist. Märki kantakse 34 mm laiuse lindiga. Lindi keskel on 10 mm laiune eesti vöökirjaline riba. Riba ääres mõlemal pool on 0,5 mm laiune valge triip. Riba keskosa põhivärviks on kollane, kiri on hele- ja tumepruuni värviline. Triibust mõlemal pool on piki linti järjestikku 10 mm laiune vesihall riba, 0,5 mm laiune tumesinine triip, 0,5 mm laiune valge triip ja 1 mm laiune tumesinine triip.

d) Juhtimisvõimete ja oskuste alal.

Kotkajuhimärk. Kotkajuhimärk koosneb stiliseeritud noorkotka märgist, mida ümbritseb tammelehtedest pärg. Pärja laiusmõõt on 32 mm ja pikus 34 mm.

Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist.

e) Vanemate tegelaste kaastöö alal.

Aitajamärk. Aitajamärk koosneb 18 mm läbimõõduga kollasele emailringile asetatud noorkotkamärgist, mida ümbritseb eestilaadne ornament. Ornament kujutab endast lahtipuhkenud stiliseeritud õit, koos kattelõhedega. Õievarrel on mõlemal pool kaks õielehekest, millest pealpool asetsev lahtipuhkev õie-pung ulatub otsaga sõõri. Sõõri ülemisel poolel asetseb viie ümarsakiga kaunistus. Märgi suurim laius on 30 mm.

Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist.

Ustavasõpruse märk. Ustava sõpruse märk koosneb 18 mm läbimõõduga kollasel emailrõngal asetsevast noorkotka-märgist, mida ümbritseb neli eestilaadset stiliseeritud taimekujuvus. Taimekujuvuste õielibled on kaunistatud nurkjoontega, mille teravikud on suunatud väljapoole. Taimekujuvuste alumises osas on kaht lehekest kujutav ilustus, mille varred ulatuvad teravikena sõõri. Taimekujuvusi ühendab nelja geomeetrilise ornamendiga kaunistatud lint. Märgi välismõõt on 38 mm. Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist. Märki kantakse: 30 mm laiusel lindil, mille keskel on 8 mm laiune eesti-vöökirjaline siksakiline riba. Triibu põhivärviks on kollane ja kiri on hele- ja tumepruuni- ning hõbeda-värviline. Ribast mõlemal pool on piki linti järjestikku 9 mm laiune vesihall riba, 0,5 mm laiune valge triip ja 1,5 mm laiune sinine kant.

f) Välismaaliste tegelaste kaastöö alal.

Välissõbra märk. Välissõbra märk koosneb 15 mm läbimõõduga sinisel emailringil asetsevast noorkotka-märgist; ringi ümbritseb sõõr, mille laius on 3 mm. Sõõri ülemisel poolel on pealkiri „Eesti Noo-

red" ja alumisel poolel „Kotkad“. Ülemise ja alumise poole sõnad on eraldatud kahe kaheksaharulise täрни kujutusega. Pealkirja sõõri ümbritseb 4 eestilaadset sirgjooneliselt stiliseeritud taimekujutust, mida ühendab geomeetrilise ornamendiga kaunistatud lint. Taimekujutuste alumised osad on paigutatud pealkirja sõõri alla. Märki üldine läbimõõt on 33 mm. Märk on valmistatud oksüdeeritud metallist.

Concordia märk. Concordia märk koosneb 17 mm läbimõõduga sinisel emailringil asetsevast noorkotka-märgist; ringi ümbritseb 8 mm läbimõõduga sõõr. Sõõri ülemisel poolel on pealkiri „Eesti Noored Kotkad“. Ringi alumises osas keskel on eestilaadne ornament, mis kujutab sirgjooneliselt stiliseeritud õit kahe kattelhega. Mõlemalt poolt õit lookleb välja taimevars pungakeste ja lehevartega. Märki ülemine välisserv on kaunistatud seitsme ümar-sakiga, mille vahele on asetatud kuus kolmnurgakest. Märki üldine läbimõõt on 37 mm ja ta on valmistatud oksüdeeritud metallist. Märki kantakse 30 mm laiuse lindiga. Lindi keskel on 8 mm laiune eesti vöökirjaga siksakiline riba, mille põhivärviks on kollane ja kiri on hele- ja tumepruuni- ning hõbeda-värviline. Ribast mõlemal pool on piki linti järjestikku 9 mm laiune rukkilillesinine riba, 0,5 mm laiune valge triip ja 1,5 mm laiune must kant.

Rahvaste sõpruse medal. Rahvaste sõpruse medal koosneb 18 mm läbimõõduga sinisele emailringile asetatud noorkotka-märgist; ringi ümbritseb 4 mm laiune sõõr, mille ülemisel poolel on pealkiri „Eesti Noored“ ja alumisel poolel „Kotkad“. Ülemise ja alumise poole sõnad on eraldatud kahe neljajarulise tähega. Pealkirja sõõri ümbritseb eestilaadne ornament neljast lahtipuhkevast õiekujutusest. Õiekujutuse sisemised motiivid on kiirelised ja välised lainjad. Õiekujutusi seob lint, mil neli stiliseeritud taimekujutust. Lindi välisserva, õieornamendi paari vaheline osa on kaunistatud kuue madala kumera sakiga. Märki üldine läbimõõt on 50 mm ja ta on valmistatud oksüdeeritud metallist. Märki kantakse 34 mm laiuse lindiga. Lindi keskel on 10 mm laiune eesti-vöökirjaline riba, mille ääres mõlemal pool on 0,5 mm laiune hall triip. Riba keskosa põhivärviks on kollane, kiri on hele- ja tumepruunivärviline. Triibust mõlemal pool on piki linti järjestikku 10 mm laiune rukkilillesinine riba, 0,5 mm laiune must triip, 0,5 mm laiune valge triip ja 1 mm laiune must triip.

g) Kõrgeim tunnustusväljendus.

Põhjakotka märk. Põhjakotka märk koosneb 20 mm läbimõõduga kollasel kiirelisel emailringil asetsevast noorkotka-märgist; kiirelist ringi ümbritseb 5 mm laiune sõõr, mille ülemisel poolel pealkiri „Eesti Noored Kotkad“. Sõõri alumist poolt kaunistavad kaks tammehettedest pärga, mille varred all keskel ristuvad. Ringi ja sõõri ümbritseb eestilaadne ornament. Ornament kujutab nelja lahtipuhkevast õiekujutust, kuue kattelhega. Õiekujutuse sisemised motiivid on kiirelised ja ülemisel äärel on kolme lainega ümarsakk. Õiekujutusi ühendab kolmeastmeli-

selt murtud lint, mille keskmine osa on kaunistatud geomeetrilise ornamendiga. Märki üldine läbimõõt on 50 mm ja ta on valmistatud oksüdeeritud metallist. Märki kantakse 40 mm laiuse lindiga, mille keskosas on 10 mm laiune eesti-vöökirjaline riba. Riba põhivärviks on hall ja kiri on tumesinise- ja kollase-värviline. Ribast mõlemal pool on piki linti järjestikku 12,5 mm laiune valge riba, 0,5 mm laiune hall triip ja 2 mm laiune kollane triip.

NOORHAUKA VORM

14. Müts

(Tabel nr. 12, joon. 3)

Samane kui noorkotkastel.

15. Pluus

(Tabel nr. 12, joon. 3)

Samane kui noorkotkastel, kuid õlakuita ja taskud ilma voldita.

Organisatsiooni märk on õmmeldud varruka asemel vasaku rinnatasku keskele, alt märki ääreni 4 sm.

16. Kaelarätt

(Tabel nr. 12, joon. 2)

Samane kui noorkotkaste rõngata risti sõlmitult.

17. Püksid

(Tabel nr. 11, joon. 7)

Tumesinised põlvpüksid (põlveni ulatuvad). Kantakse nahkse rihmaga või pluusi külge nõõbitult.

18. Sukad

(Tabel nr. 12, joon. 1 ja 3)

Samuti kui noorkotkastel.

19. Saapad või kingad

(Tabel nr. 12, joon. 1 ja 3)

Samuti kui noorkotkastel.

20. Üksuste tunnused

(Tabel nr. 12, joon. 14)

Noorhauka kuuluvus malevasse ja malevkonda märgitakse samuti organisatsiooni märgil kui noorkotkastel. Kuuluvus perre märgitakse kaelaräti värviga. Kuuluvus pessa märgitakse vasaku varruka õlaõmblusest 2 sm madalamal oleva erivärvilise ja soovikorral väljaõmmeldud pesa nime või märki kujutava nelinurgaga 2,5×4 sm suuruses.

21. Järguastme tunnused

(Tabel nr. 11, joon. 8)

Järgumärgid samad mis noorkotkastel, kantakse vasakul rinnataskul; haukapojal — üks täpp tasku

parempoolse alumise nurga keskel, noorhaukal — kaks täppi, üks parempoolse ja teine vasakpoolse alumise nurga keskel.

22. Ametitunnused

(Tabel nr. 12, joon. 12—13)

Ametid eraldatakse analoogiliselt noorkotkaile, kusjuures pealikute täppide aluse kant on roheline ja signalisti-lippuri akselbant kinnitatud ülale nõõbitult hallile või sinisele nõõbile.

23. Erialamärgid

(Tabel nr. 12, joon. 7)

Erialamärke kantakse parema käe varrukal, õla ja küünarnuki vahel.

Märgiks on kombineeritud diagonaalidega 3×4 sm, igale erialade liigile ettenähtud värvilisel alusel.

24. Tunnustusväljend

a) Poiste hoolsuse märk.

H a u k a p o j a l. Noorhauka hoolsuspael on 10 mm laiune ja 5 sm pikkune hõbedane kardpael.

J. R o s k a,
kindralmajor,
kaitseliidu ülem.

A. B a l d e r,
kolonel-leitnant,
peastaabi ülema aj. k. t.

D. Naiskodukaitse vormi kirjeldus

1. Kleit.

(Tabel, joon. 2.)

Kleidi materjaaliks on kodukaitse puuvillane riie. Et riie pesus kaunis palju kokku tõmbub, siis on soovitatav kangas (enne väljalõikamist) kuuma vee ja seebiga läbi pesta. On riie pestud ja triigitud, lõigatakse kleit juure. Lõiked asetatakse riidele pikuti, mitte risti, ehkki teinekord riie annaks risti võetuna paremini välja, ilma kiiludeta. Lõike keskjooned asetatakse riidele riideniiti mööda. Keskjoon märgitakse ka juurelõigatud tükile traageldamispistega, mis jääb seisma kuni eseme valmis saamiseni. Juhtub riide keskjoon viltu, mitte niidi järgi, siis on viltu ka terve pluus või kleit, kisub teisele poole ega istu.

Lõikele tuleb anda umbes 1 sm laiused õmblused igale poole juure, välja arvatud küljeõmblused, mis on 2—3 sm laiad. Mõnikord tuleb külje pealt kleiti teha laiemaks ja siis on hea, kui on olemas tagavara.

Kleidi lõige koosneb kolmest osast: pluus, passe ja alumine kellakujuline osa, mis omavahel on kokku õmmeldud. Pluusi küljed ja õlad õmmeldakse harilikult (ühelkordse) õmblusega vasemalt poolt ja siis pööratakse hargnevad ääred vastamisi ja õmmeldakse käsitsi kokku üle-ääre-pistega. Tagumine õlg on pikem (1—2 sm võrra), mida kokkuõmblemisel tuleb ka hahandada.

Esi- ja seljatüki passe osad tepitakse 2—3 mm laiuse õmblusega seeliku alumise osa peale ja siis õmmeldakse küljed omavahel kokku.

Seeliku alumine äär palistatakse või kantatakse. On pluusi ja seeliku osad eraldi valmis, ühendatakse nad. Pluus on seelikust vöökohalt laiem, mida tuleb krookida. Rohkem krookeid pannakse kahele poole rinnakohtadele, vähem seljale ja külgedele. Eest jäetakse umbes 15 sm krookimata või kroogitakse õige vähe. Seeliku ja pluusi ühendamisel pannakse selja- ja esitüki keskjooned ühte, samuti ka küljeõmblused, ja siis õmmeldakse harilikult õmblusega vasakult poolt. Õmblus tehakse üle tihedas ülesloomise ehk sämppestes.

Soovitakse vöökohalt kleiti rohkem ümber keha, mis muidugi ka ilusam välja näeb, siis tuleb vasemale küljele teha kinnis (vastasel korral kleit ei läheks selga, kuna rinnakoht on vöökohast laiem). Kinnis ulatub umbes 8 sm pluusi- ja 8 sm seelikuosa sisse. Kinnis valmistatakse harilikult nii nagu seelikul ja nõõbitakse vajutusnööpide ja mõne haagiga.

Varrukas tehakse täieliselt valmis ja siis õmmeldakse otsa harilikult õmblusega. Vasem pool tehakse

samuti nagu vöökohaõmblus. Varrukaõmblus pannakse 5—6 sm küljeõmblusest ettepoole.

Krae tehakse kahekordsest riidest. Krae ja kaelaugu keskkohad pannakse kokku ja traageldatakse keskkohast kahele poole, kusjuures kaelaugu tuleb alati natuke kahandada. Krae vasak pool (vooder) õmmeldakse käsitsi, nii et õmblus jääb krae vahele. Eest pluusi nurgad vooderdatakse sama riidega. Taskulappide alla tehakse sisselõigatud taskud. Klappid on kahekordsest riidest. Rinnatasku on pealeõmmeldav.

Kleidi juure kuuluvad valge krae ja kätised, mis on valmistatud eraldi ühekordsest riidest 1 sm laiuse palistusega.

Krae ja kätised õmmeldakse käsitsi pikema pistega teistele peale.

On kleit valmis, tuleb ta korralikult triikida. Halvasti triigitud kleit on inetu.

Esindus- või pidukleit valmistatakse villasest kodukaitseriidest.

2. Müts.

(Tabel, joon. 1.)

Naiskodukaitse müts on valmistatud tumesinisest kalevist, selle võib teha ka kodukoetud riidest. Müts koosneb 6 tükist. Ühe tüki alt lastakse välja kaks värvilist kanti, kodukaitse-sinine ja oranž. Kummagi kandi laius on 2,5 mm, kokku 0,5 sm. Kandiga tükk tepitakse peale, kas käsitsi või masinal, kuna teised tükid on vasemalt poolt harilikult õmblusega kokku õmmeldud. Müts on seest vooderdatud. Vooder koosneb samuti kuuest tükist.

3. Põll.

(Tabel, joon. 3.)

Põll on valmistatud madopolaamriidest. Ta on keskest ristilõikega, mis õmmeldakse kokku kappõmblusega (nagu särgiküljed). Põll kantakse 1 sm laiuse kandiga, kant põiki riidest. Õlapaelad on ühekordsest riidest, mis on samuti kantidud. Kant tuleb vasemale poole. Sidus palistatakse 0,5 sm laiuse õmblusega.

4. Pearätt.

(Tabel, joon. 4.)

Pearätiks võetakse 0,75 m opaalbatisti. Lõigatakse põiki läbi, millest saab kaks rätti (kolmnurka). Põikäär palistatakse 2 sm laiuse õmblusega pahemale poole. Kaks lühemat äärt palistatakse 0,5 sm laiuse palistusega.

E. Kodutütre vorm

(Tabel, joon. 5.)

1. Rõivastus.

Müts: Tumesinine, kuuest kiilust koosnev barett, kaelarätivärvi kollasest lõngast tutiga lagipaigas; paremal pool üks kiil äärestatud sama värvi kollase (kaitseleidi värvi) ja helesinise (naiskodukaitse värvi) äärestusega, millest helesinine äärestus on kiilu seespool. Äärestatud kiilu all parempoolses nurgas 1,5 sm alläärest ja kandist on kodutütre märk.

Pluus: Sinakashallist puuvillriidest, kahe rinnataskuga, eest osalise kinnisega. Varrukad on otsa õmmeldud ja lõpevad kätistega, kahe nõobiga. Rinnataskud on 11 sm sügavad, niisama laiad, kinninööbitavate klappidega. Vähemakasvulisel võib tasku olla ka vastavalt vähem, kuid vanema rühma kodutütrel ikkagi nii suur, et sinna mahuks liikmekaart märkmikuga. Taskud on õiged, klapp nurgaga. Nööbid mustad, läbiõmmeldavad, nelja auguga, läbimõõt 15 mm.

Kaelarätik: kolmenurgeline, kollasest kodumaa satäänist. Suurus sirgäärt mööda 70 sm, väikese kasvulisel vajaduse järgi vähem. Kantakse pluusi kaeluse all, eest nurgad tõmmatud läbi rätirõnga.

Kaelarätiku rõngas: ühine kogu rühmale, kodutütarde eneste valmistatud oma kavandi järgi (võib olla käsitöö või midagi muud). Vanemad kannavad halli metallrõngast kotkamärgiga.

Seelik: tumesinisest puuvillasest või villasest riidest 4 vastastikku voldiga, millest on 2 ees, 2 taga. Voldid on kinni õmmeldud kuni istmekohani, nõnda et on vaba istuda. Voltide õmbluste otstele on käega tikitud kolmnurgad kaitseks rebenemise vastu. Ülal lõpeb seelik vööga, mille laius on 6 sm. Väiksemate kodutütarde seelik võib olla nõõbitud pluusi külge 4 nõõbiga, kusjuures nõõbid on peidetud vöö alla. Seeliku alumine äär maast 30 sm (kandasid arvestamata), kinnis vasakul pool voldi all.

Sukad: pikad mustad. Koondustel ja omavaheelistel esinemistel suvel võib kanda heledaid sokke, pidulikel kogunemistel ainult pikki musti sukki.

Kingad: mustad madalate kandadega.

2. Märgid.

Vasakul käisel pealpool küünarnukki kantakse organisatsiooni märki — valgega õmmeldud kotkas liiliaga ümargusel sinisel alusel (riidest). Ülemisele veelele õmmeldakse valgete 6 mm pikkuste tähtedega ringkonna ja jaoskonna nimed, eraldatud üksteisest kriipsuga. Näide: Harju-Keila, Valga-Helme.

Organisatsiooni märki all kantakse järgutäppe (riidest) järgmiselt:

IV j. kodutütar	—	üht täppi;
III „ „	—	kaht täppi;
II „ „	—	kolme täppi;
I „ „	—	nelja täppi.

IV j. kodutütar kannab nr. 1 järgu täppi — 15 mm organisatsiooni märgist otsejoones allpool.

III j. kodutütar kannab nr. 2 ja 3 (nr. 1 võetakse ära) — vahe 40 mm.

II j. kodutütar kannab nr. 2, 3 ja 4 — vahed 40 mm.

I j. kodutütar — nr. nr. 1, 2, 3 ja 4.

Noorema rühma kodutütred kannavad vasakul käisel ainult organisatsiooni märki ilma järgutäppideta.

Kodutütre vormi kannavad täisõiguslikud liikmed ja vanemad.

3. Ametite eraldusmärgid.

Ametite eraldusmärkideks on kuuekandilised metallist suured hõbetäpid tumesinisel alusel. Neid kantakse vasaku rinnatasku kohal ülemise ääre juures. Vanemad kannavad peale märkide vasaku käe ümber pealpool küünarnukki tumesinist 10 sm laiust käelinti riidest organisatsiooni märki ja hõbetriipudega, mille laius 5 mm ja kaugus äärest 6 mm.

Salgajuhil — 1 täpp 25×25 mm alusel.

Rühmajuhil — 2 täppi 25×50 mm alusel.

Rühmajuhil — 3 täppi 25×75 mm alusel.

Rühmavanemal — 1 täpp 25×25 mm alusel. Käelint hõbekolmnurkadega mõlemal pool organisatsiooni märki. Kolmnurgad on samast hõbepaelast, mis on äärtel. Rühmavanema abi kannab rühmavanemaga ühesugust käelinti. Hõbetäppi abi ei kannu.

Jaoskonnavanemal — 1 täpp 25×25 mm alusel. Käelint organisatsiooni märki ja hõbetriipudega ilma kolmnurkadeta.

Ringkonnavanema abil — 2 täppi 25×25 mm alusel. Käelint nagu jaoskonnavanemal.

Ringkonnavanemal — 3 täppi 25×75 mm alusel. Käelint nagu abil.

Peavanema abil — 2 täppi 25×50 mm alusel. Käelint organisatsiooni märki ja looklevate hõbetriipudega äärtel.

Peavanemal — 3 täppi 25×75 mm alusel. Käelint nagu abil.

Tabel nr. 1.

①

Malevapealik
/ Jalarve!

②

Divisjonaipoolika abi
/ Suurükskõde!

③

Rehmanipealik
/ Ratsarõde!

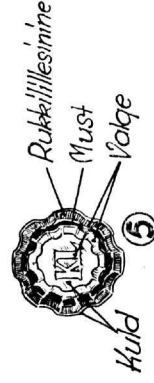
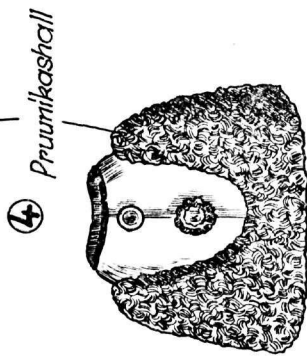
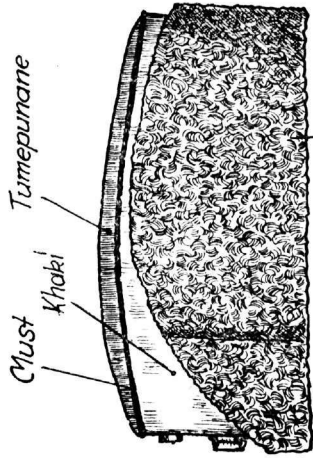
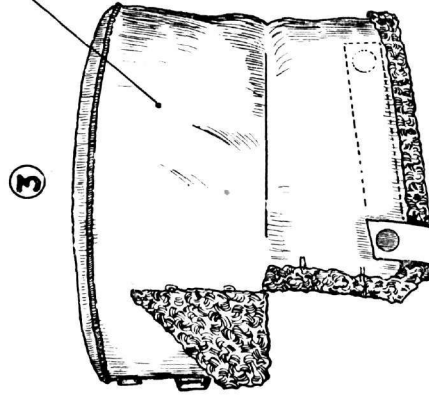
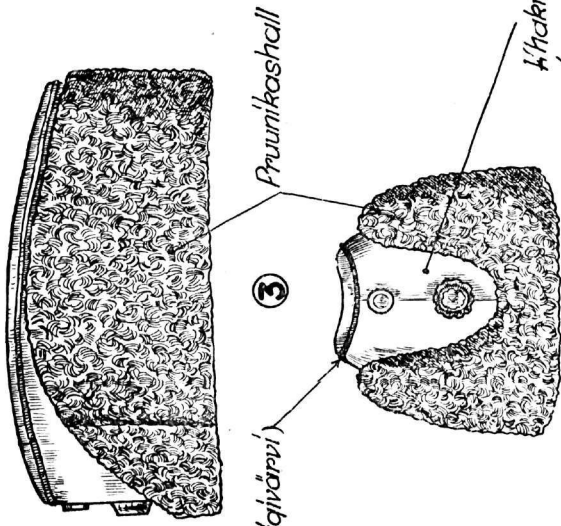
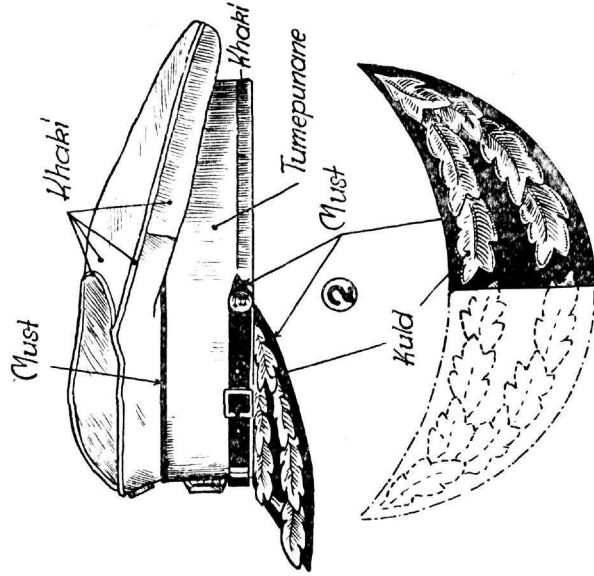
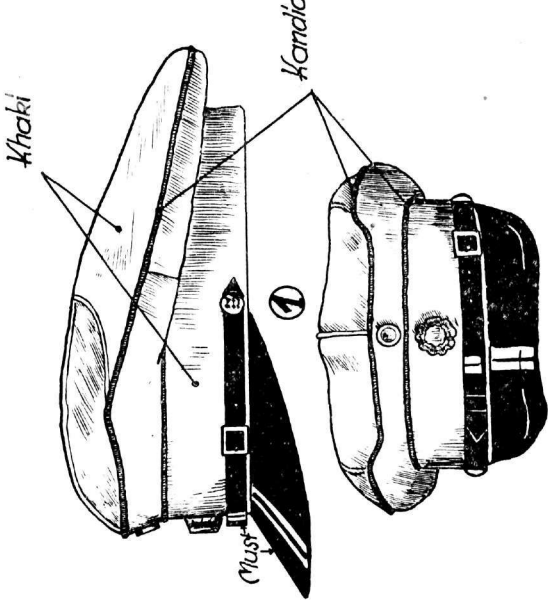

④

Malevõane
/ Side!

Tabel nr. 2.

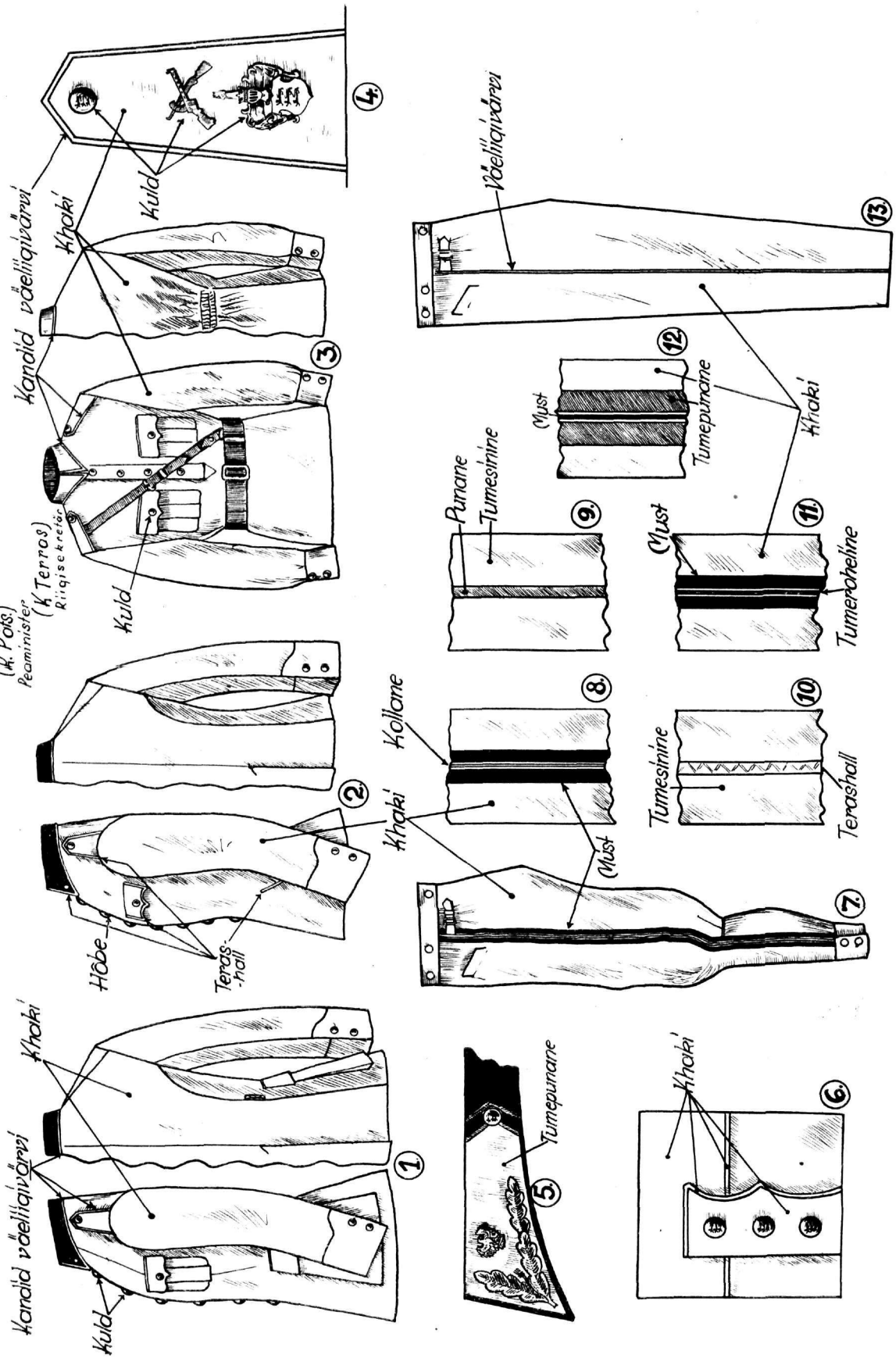
Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III. 35. a otsuse
(prof. Nr. 29 p. I B) juure

(H. Põts.)
Peaminister
(K. Terras.)
Riigisekretär

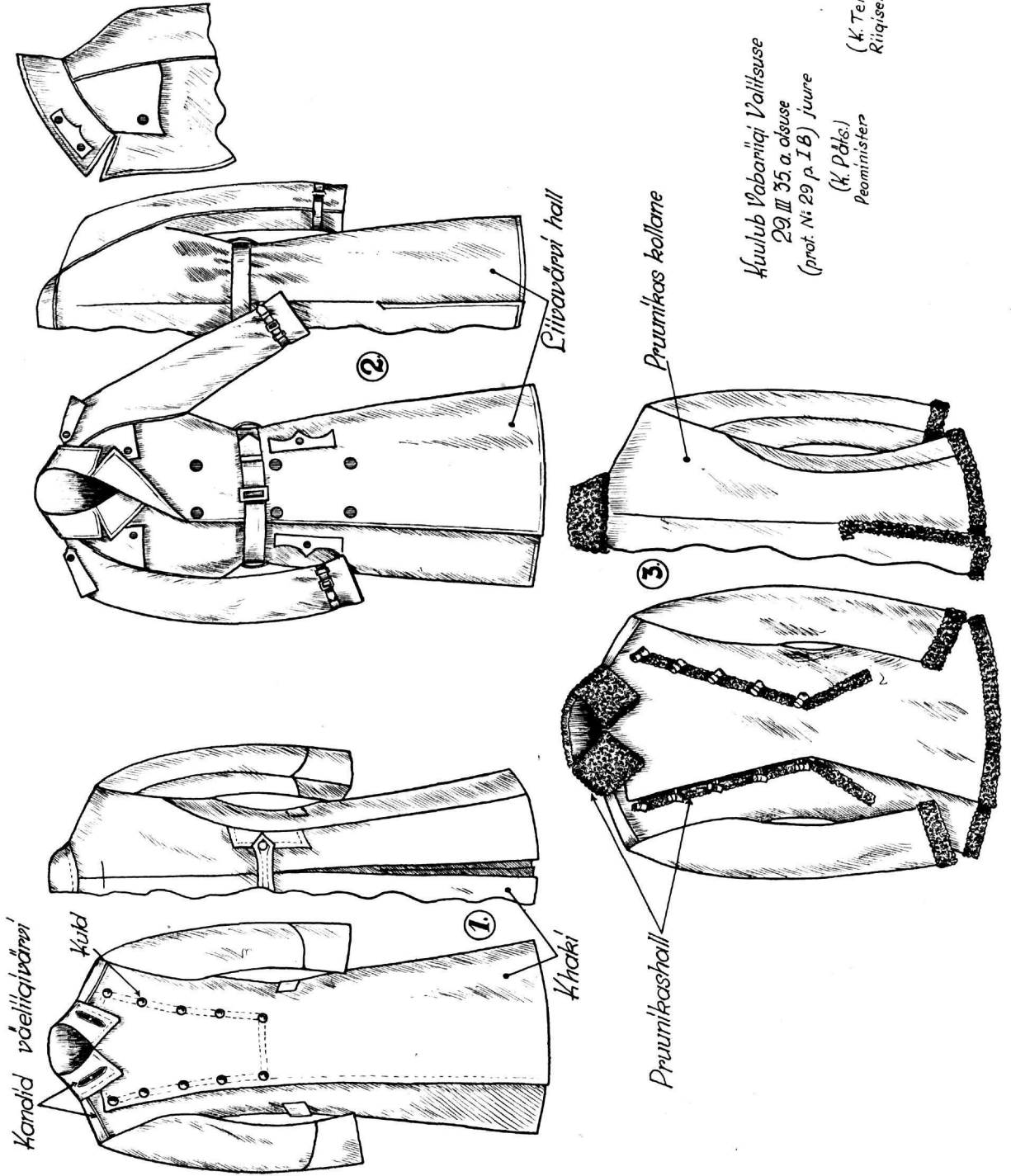
Tabel nr. 3.

Kuulub Vabariigi Valitsuse
29 III 35. a. otsuse
(prot. Nr. 29, p. IB) juure

(K. Põts)
Peaminister
(K. Terros)
Riigisekretär

Tabel nr. 4.

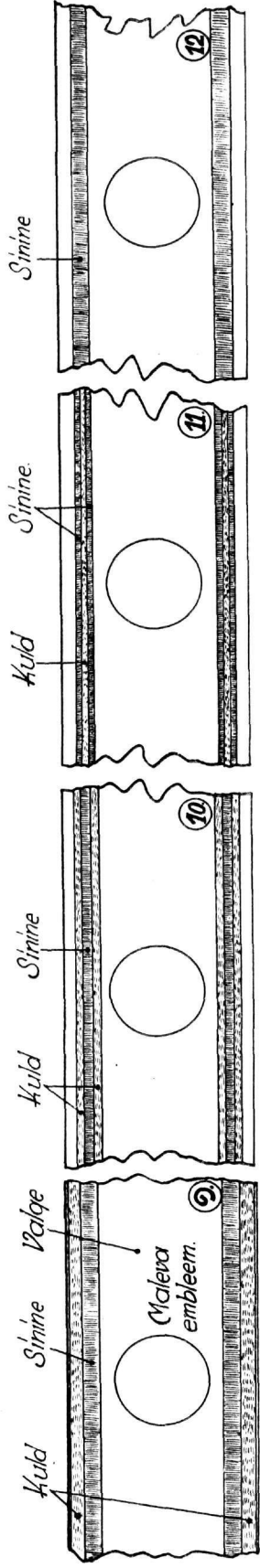
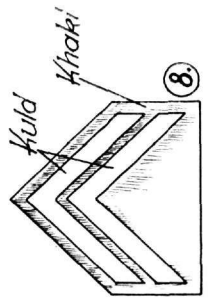
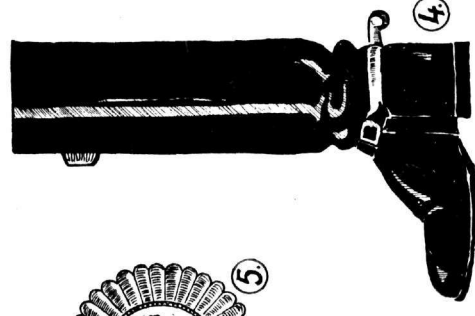
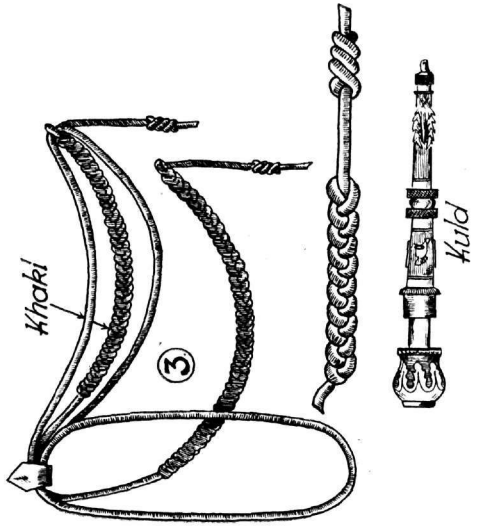
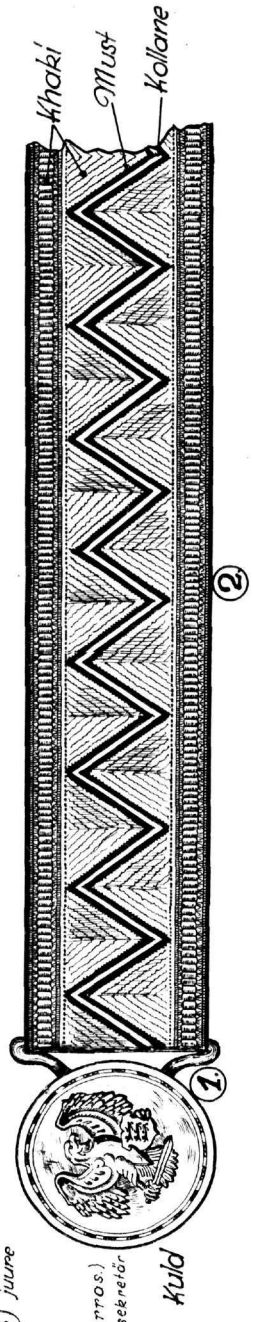

Kuulub Vabariigi Valitsuse
 29. III 35. a. otsuse
 (prot. Nr. 29 p. 1 B) juure

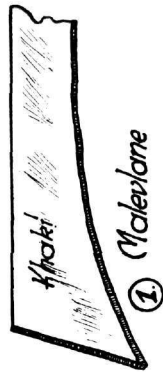
(K. Põlts.)
 Peaminister
 (K. Terras)
 Riigisekretär.

Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III 35. a. otsuse
(prot. Nr. 29 p. IB) juure
(K. Põds)
Peaminister
(K. Terros)
Riigisekretär

Tabel nr. 5.

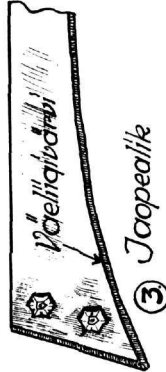
Tabel nr. 6.

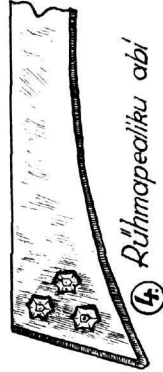
① Kivaki

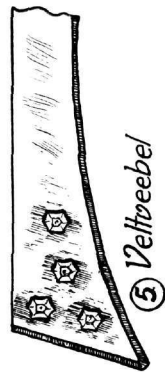
② Hõbe

③ Vaelinivõrabi

④ Rühmapealiku abi

⑤ Veltveebel

⑥ Rühmapealik

⑦ Kompanipealiku abi

⑧ Kompanipealik

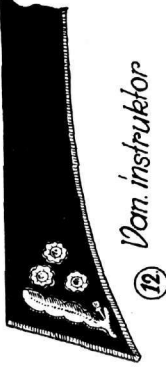
⑨ Pataljoniipealik

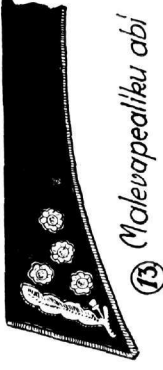
⑩ Malevkonna p. abi

⑪ Malevkonnaapealik

⑫ Van. instruktior

⑬ Malevapealiku abi

⑭ Malevapealik

⑮ Peastaabiülelem

⑯ Kaiselidülelem

⑯

⑭-⑮

⑩-⑬

⑥-⑨

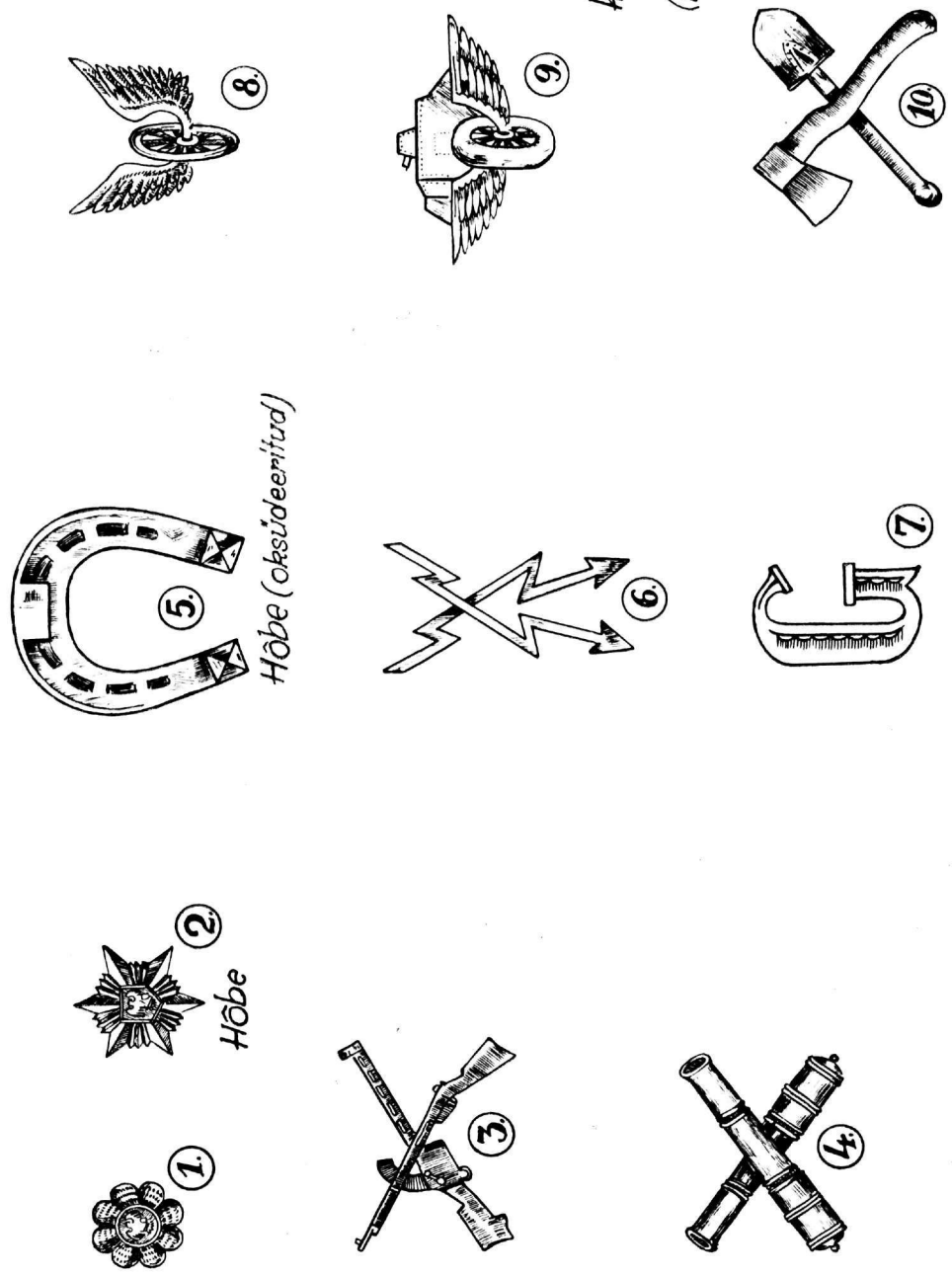
①-⑤

Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III 35. a. otsuse
(prot. Nr. 29 p. I-B) juure

(K. Põts.)
Peaminister

(K. Terras)
Riigisekretär

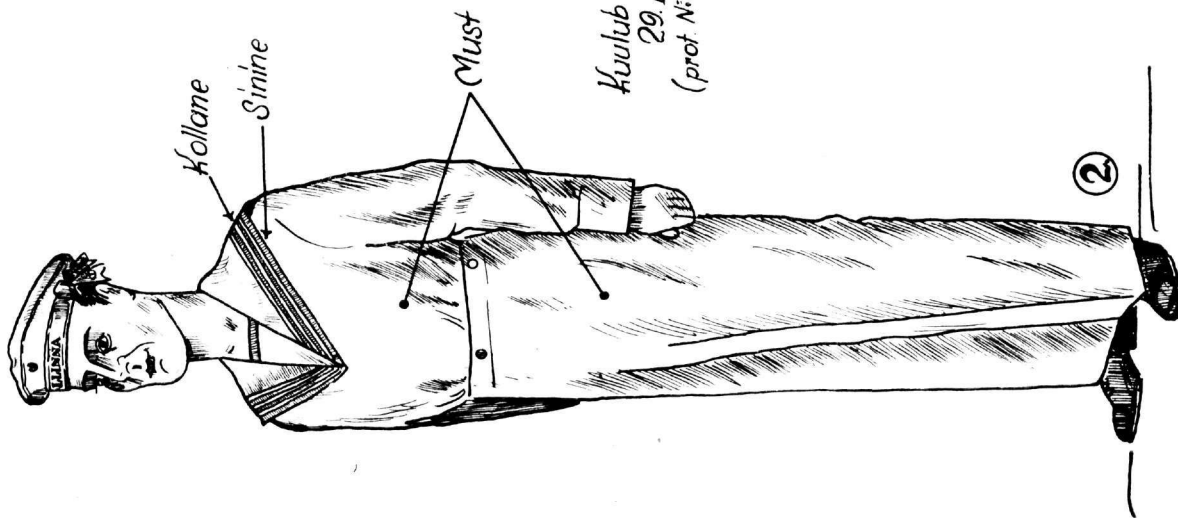
Tabel nr. 7.

Kuulub Vabariigi Valitsuse
 29. III 35. a. otsuse
 (prot. Nr. 29 p. IB) juure
 (K. Põts)
 Peaminister
 (K. Terros)
 Riigisekretär

Hõik tunnismärgid on kullavärvi, peale nrnr. 2. ja 5.

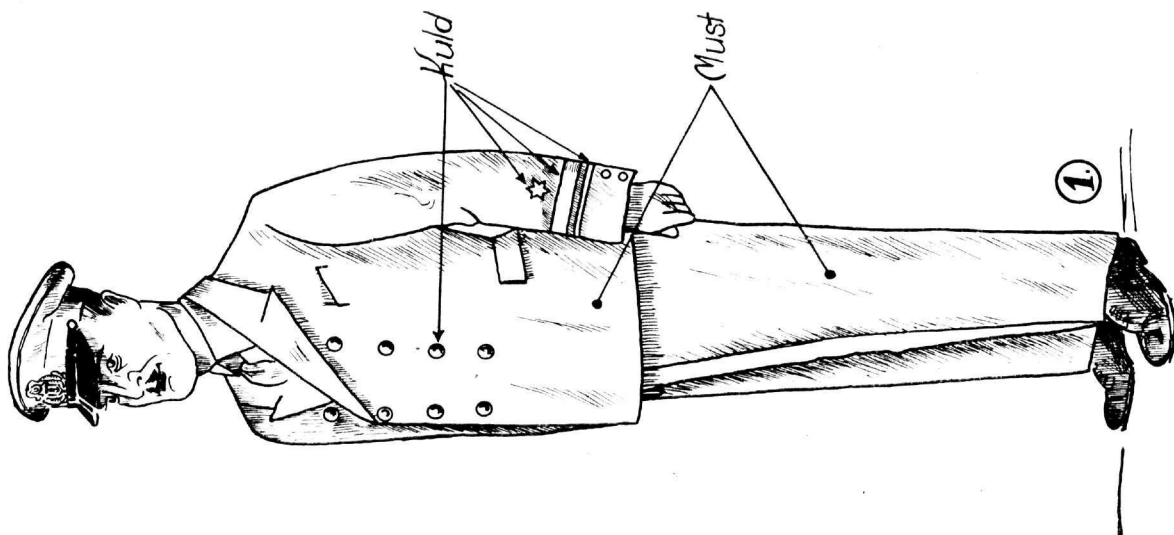
Tabel nr. 8.

Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III. 35. a. otsuse
(prot. Nr. 29 p. I B) juure

(K. Põlts)
Peaminister

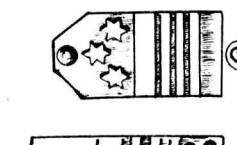
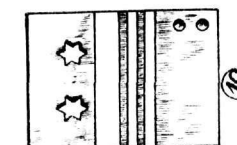
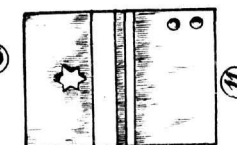
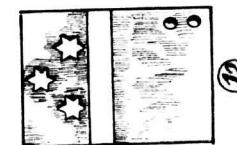
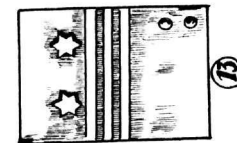
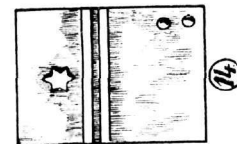
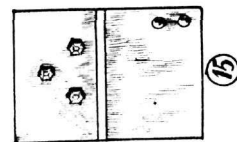
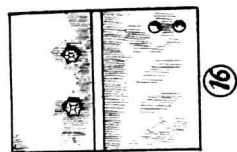
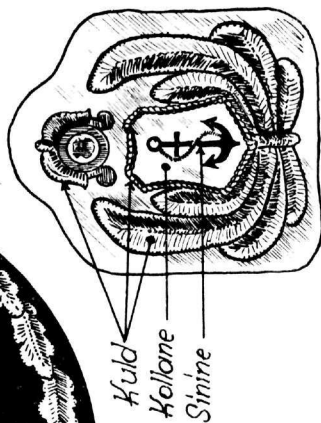
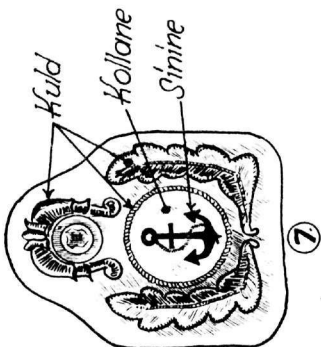
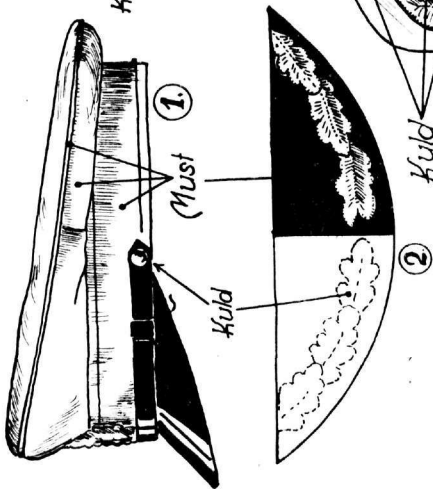
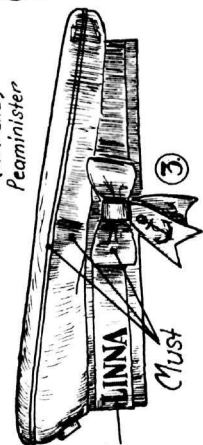
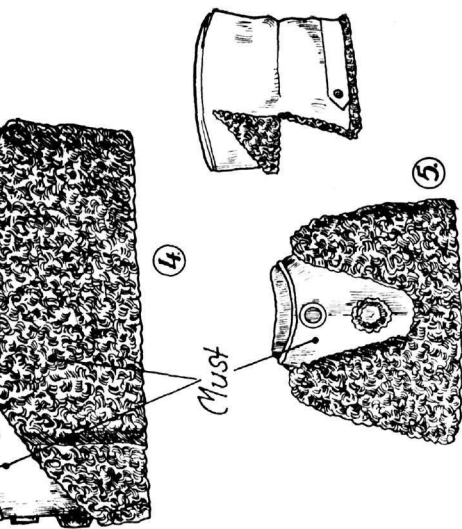
(K. Terros)
Riigisekretär

Tabel nr. 9.

Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III 35. a. otsuse
(prot. Nr. 29 p. I B) juure

(K. Põlts)
Peaminister
(K. Terras)
Riigisekretär

Kõik käistel olevad
paelad on kullavärvi.

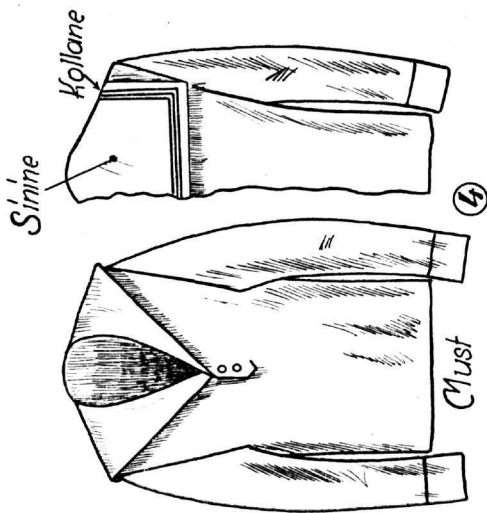
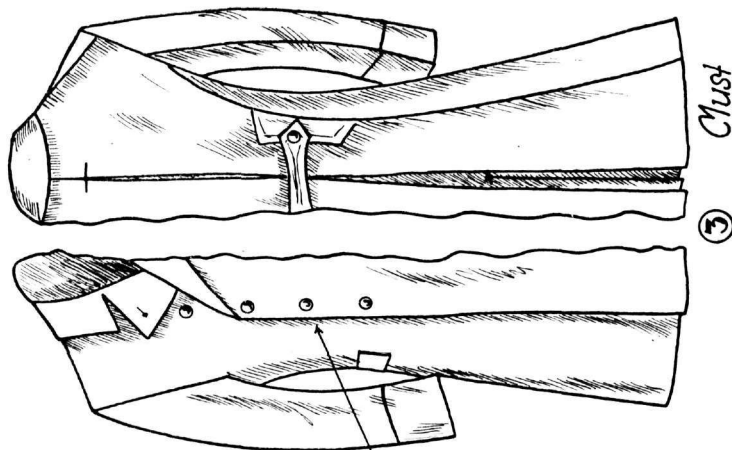
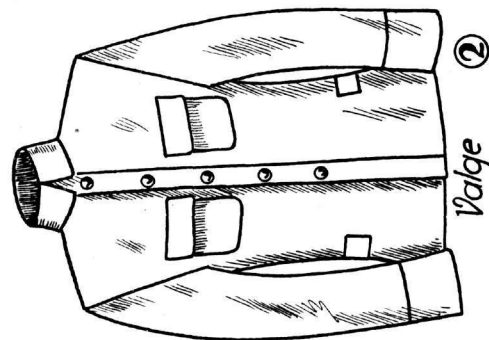
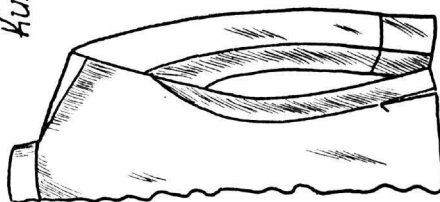
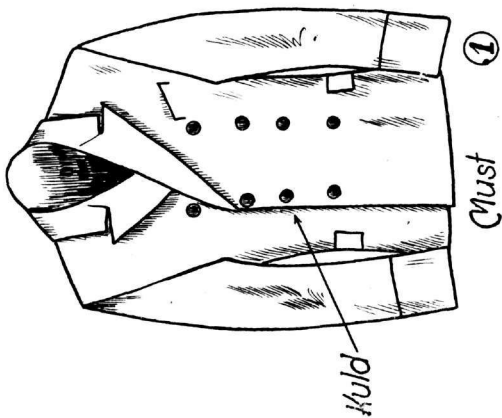
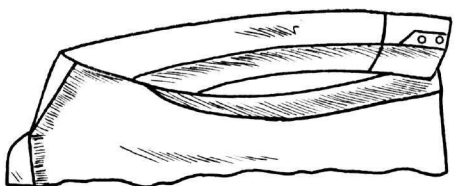
Joon nr. nr. 8. - 12.
olevad täpid on
kullavärvi.

Joon nr. nr. 12. - 20. (inell)
olevad täpid on
hõbedavärvi.

Tabel nr. 10.

Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III. 35. a otsuse
(prot. Nr. 29 p. I B) juure

(K. Põlts.)
Peaminister
(K. Tennas.)
Riigisekretär.

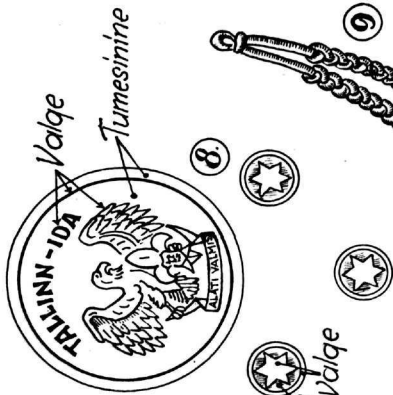
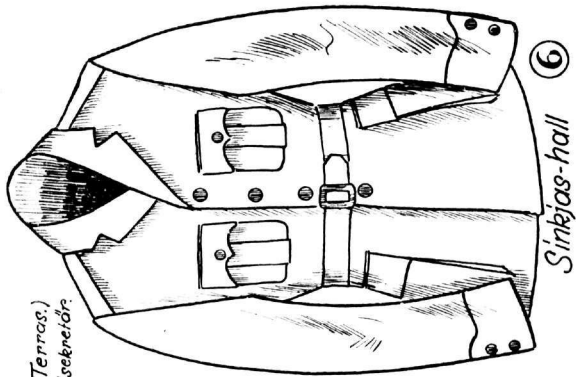
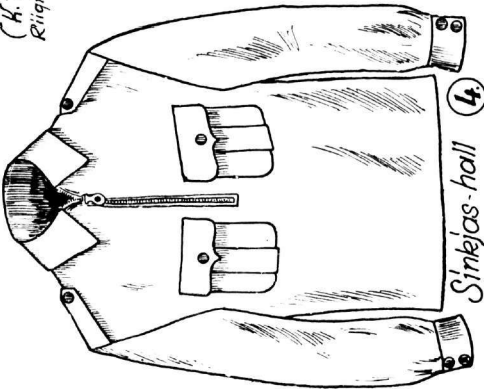

Tabel nr. 11.

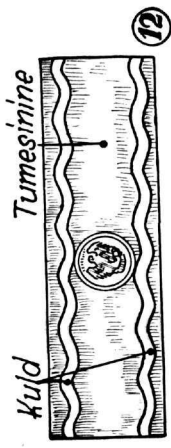
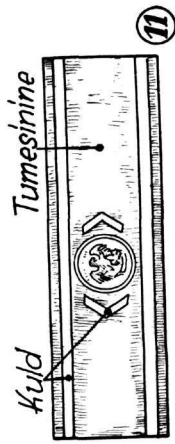
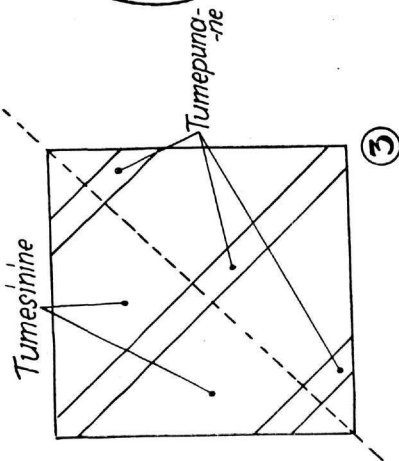
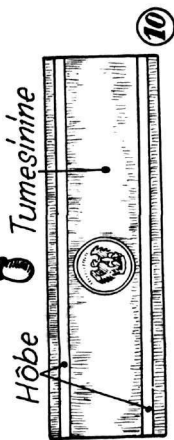
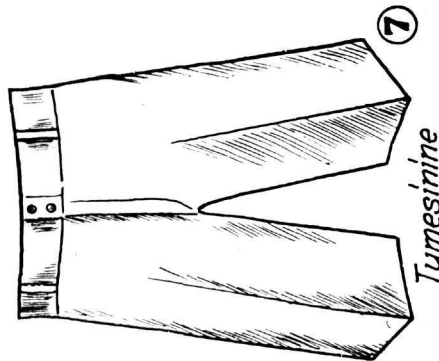
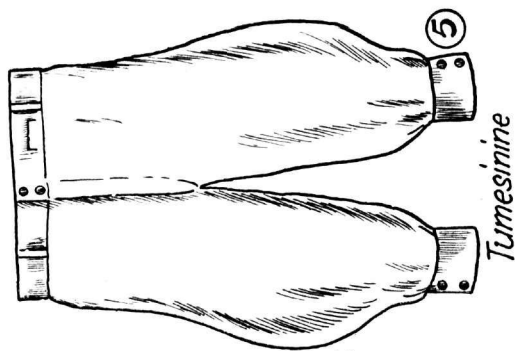
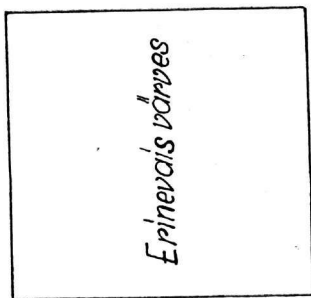
Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III 55. a. otsuse
(prot. Nr. 29 p. 1 B) juurde

(k. Põlts.)
Peaminister

(k. Terras.)
Riigisekretär

Tumesinine
Valge

Tabel nr. 12.

Kuulub Vabariigi Valitsuse
29. III 55 a otsuse
(prot. Nr. 29 p. I B) juure

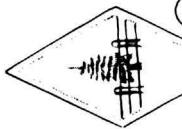
(K. Põlts)
Peaminister
(K. Tennas)
Riigisekretär

Hõbe

5

7 Kollavine

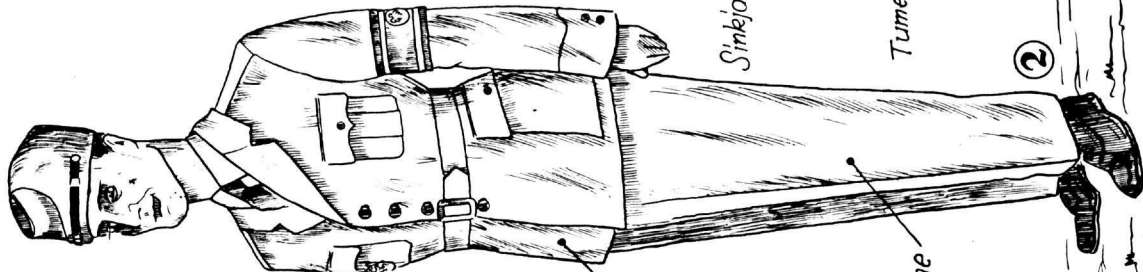
6 Hõll

Hõbe

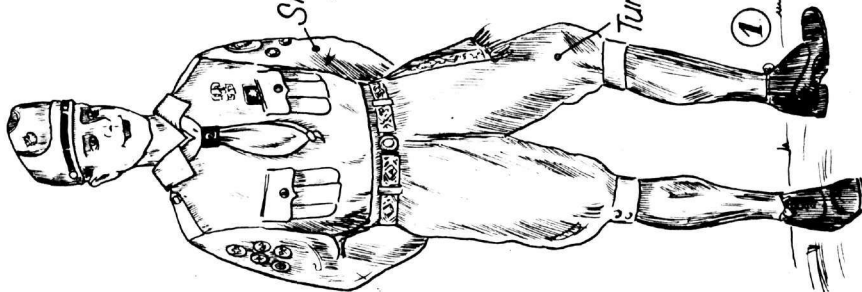
8 Simi-hall-must.

Sinkjas-hall

Tumesinine

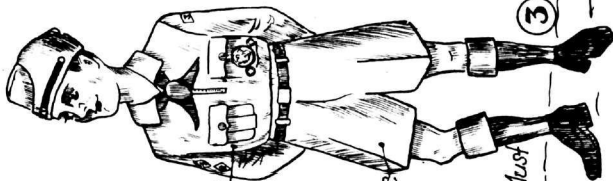
2

Sinkjas-hall

Tumesinine

1

Sinkjas-hall

Tumesinine

Must

3

Hall
Hõbe
Tumesinine

9

Tumeroheline
Hõbe
Tumesinine

12

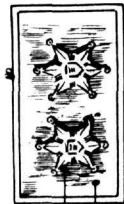
Kollane
Kuld
Tumesinine

10

Tumeroh.
Hõbe
Tume-
Sinine

13

Hall
Hõbe
Tumesinine

11

Epinevõis
värves

14

3

Naiskodukaitse ja kodu- tütarde vorm.

